

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Dolnośląska Delegatura we Wrocławiu

DDW. 411.4.4.2026

Pan
Mateusz Balcerowicz
Prezes
Państwowego Gospodarstwa Wodnego
Wody Polskie
Państwowe Gospodarstwo Wodne
Wody Polskie
ul. Tytusa Chałubińskiego 8
00-613 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/25/507/LWR „Działania wybranych podmiotów publicznych w związku z powodzią w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz pomocą poszkodowanym tym zdarzeniem”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie – Zarząd Zlewni w Nysie, ul. Ogrodowa 4, 48-300 Nysa ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mateusz Balcerowicz, Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, od 8 lipca 2025 r. ² W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła Joanna Kopczyńska od 11 stycznia 2024 r. do 7 lipca 2025 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania związane z identyfikowaniem możliwości wystąpienia powodzi w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz reagowaniem na powódź. 2. Działania związane z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią.
Okres objęty kontrolą	Lata 2024-2025 (do zakończenia kontroli ³) z uwzględnieniem faktów i dowodów sprzed tego okresu mających znaczenie dla badanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Artykuł 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Dolnośląska Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	Marta Okrasa, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/159/2025 z 22 lipca 2025 r., nr LWR/213/2025 z 16 października 2025 r., DDW/3/2026 z 2 stycznia 2026 r. Edward Klatka, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LWR/160/2025 z 22 lipca 2025 r., nr LWR/214/2025 z 16 października 2025 r., DDW/4/2026 z 2 stycznia 2026 r. Radosław Kujawiński, doradca prawny, p.o. Dyrektor Dolnośląskiej Delegatury we Wrocławiu, legitymacja służbowa nr 22500.

(akta kontroli, t. I, str. 1-12, 30-92)

¹ Dalej: ZZ w Nysie.

² Dyrektorem Zarządu Zlewni w Nysie od 20 listopada 2025 r. jest Anna Dyndor. Wcześniej, w okresie objętym kontrolą, Dyrektorami ZZ w Nysie byli: Sławomir Janik od 15 stycznia 2018 r. do 22 lutego 2024 r., Sylwia Rogalska od 20 marca 2024 r. do 18 października 2024 r. (dalej: była lub ówczesna Dyrektorka), Marcin Pawełczyk od 19 października 2024 r. do 31 stycznia 2025 r., Roland Hamerla p.o. Dyrektora od 1 lutego 2025 r. do 19 listopada 2025 r. W okresie, kiedy w ZZ w Nysie nie było powołanej osoby na stanowisko Dyrektora lub pełniącego obowiązki dyrektora, Zastępcą Dyrektora był Marcin Jaroszek od 8 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2025 r. (dalej: były lub ówczesny Zastępca Dyrektora).

³ Data zakończenia czynności kontrolnych: 27 marca 2026 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Działania Zarządu Zlewni w Nysie w czasie zagrożenia powodziowego i powodzi w 2024 r. nie zawsze były skuteczne, przede wszystkim z uwagi na ocenione przez NIK jako nierzetelne zaniechania w przekazywaniu do odpowiednich podmiotów informacji istotnych z punktu widzenia decyzji podejmowanych w zaistniałej sytuacji kryzysowej.

W okresie od 15 do 16 września 2024 r. do właściwych podmiotów nie przekazywano związanych z sytuacją powodziową informacji: [1] o wylewaniu wody z Białej Głucholaskiej, [2] o wyrażeniu zgody przez Kierownika zbiornika w Stroniu Śląskim na układaniu na koronie zapory worków z piaskiem, [3] o rozpoczęciu niszczenia czołowej zapory ziemnej zbiornika w Stroniu Śląskim, [4] o ewakuacji pracowników obsługi zbiorników Topola i Kozielno, [5] o tym, że zwiększenie zrztu ze zbiornika Nysa z 800 do 1000 m³/s, może spowodować przelanie wody przez wały przeciwpowodziowe Nysy Kłodzkiej, [6] o tym, że dane z systemu sterowania wskazywały, że jedna z klap na jazie nr 1 i trzy klapy na jazie nr 2 w Nysie nie znajdowały się w położeniu umożliwiającym swobodny przepływ wód powodziowych (dane z systemu sterowania wskazywały, że klapy znajdowały się powyżej progów stałych jazów). Informacje wymienione w ppkt: [2], [3], [5] i [6] nie zostały przekazane również do Centrum Operacyjnego Ochrony Przeciwpowodziowej w RZGW we Wrocławiu⁶. Nie przekazano też do powiatowego i gminnego zespołu zarządzania kryzysowego w Nysie opracowania pn. „Strefy zagrożenia powodziowego dla rzeki Nysa Kłodzka poniżej zbiornika Nysa dla charakterystycznych zrztów ze zbiornika”.

Ponadto, jako działanie nierzetelne NIK ocenia: [1] rozpoznanie skali uszkodzenia wałów przeciwpowodziowych na rzece Biała Głucholaska i zagrożenia wynikającego z tego uszkodzenia wraz z określeniem możliwości działań związanych z zabezpieczeniem wyrwy, dopiero dwa dni po przerwaniu wałów, [2] niezapewnienie obsadzenia określonego w § 63 pkt 3 Regulaminu Organizacyjnego PGW WP Samodzielnego stanowiska pracy ds. Ochrony Przeciwpowodziowej, realizującego wybrane zadania Pionu Ochrony przed Powodzią i Suszą, [3] niezapewnienie przestrzegania obowiązków wynikających z wewnętrznych procedur powstałych na wypadek wystąpienia zagrożenia powodzią i powodzi, [4] niewykonanie zaleceń po kontroli okresowej rocznej⁷ wałów na Białej Głucholaskiej.

Wbrew postanowieniom pkt 2.2.2. Instrukcji Eksploatacji dla suchego zbiornika w Stroniu Śląskim, nie zapewniono dwuosobowej obsługi tego zbiornika podczas akcji przeciwpowodziowej, a Instrukcja eksploatacji i Instrukcja Gospodarowania Wodą dla tego zbiornika były nieaktualne. Pomimo istniejącego monitoringu na zbiorniku w Stroniu Śląskim, nie zapewniono efektywnego monitorowania obiektu i skutecznego przekazywania informacji o zagrożeniu do organów zarządzania kryzysowego oraz wewnątrz struktury PGW WP. Ponadto, nie zapewniono skutecznej łączności z obsługą tego zbiornika i monitorowania stanu wody w piezometrach⁸. Zdaniem NIK, brak zapewnienia dwuosobowej

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: COOP.

⁷ Kontrola okresowa roczna wykonana 10 października 2023 r.

⁸ Otworach służących do pomiaru stanu (poziomu) wody w podłożu i konstrukcji budowli.

obsługi zbiornika w okresie powodzi, ograniczał efektywność monitorowania stanu obiektu, podejmowania ewentualnych prób przeciwdziałania zagrożeniu dla stabilności zapory oraz informowania o rozpoczęciu procesu niszczenia zapory ziemnej zbiornika, a następnie o jej zniszczeniu.

W okresie użytkowania zbiornika Nysa przed powodzią w 2024 r.⁹ nie wykryto rozbieżności pomiędzy danymi o wielkości odpływu z urządzeń zrzutowych (segmentów) na głównej budowli zrzutowej wprowadzonymi do systemu sterowania oraz prezentowanymi przez system, a danymi zawartymi w tabeli 18.14 pn. „Wydatek jednej sekcji przelewowej [m³/s] w zależności od wysokości podniesienia segmentu” Instrukcji Gospodarowania Wodą na zbiornikach Otmuchów oraz Nysa zatwierdzonej pozwoleniem wodnoprawnym, a także nie weryfikowano faktycznej wielkości wysuwu tłoczysk i otwarcia segmentów w stosunku do danych prezentowanych przez system sterowania. Nie wykryto również, że faktyczne otwarcie segmentów było większe od prezentowanego w systemie sterowania (od otwarcia segmentów i poziomu wody górnej zależy wielkość odpływu ze zbiornika). Ponadto jedna z sond służących do pomiaru poziomu piętrzenia w zbiorniku Nysa była umieszczona w miejscu objętym zasięgiem obniżenia zwierciadła wody przy odpływie ze zbiornika przez segmenty. Powyższe okoliczności skutkowały podawaniem nierzetelnych danych do COOP o poziomie piętrzenia w zbiorniku, wielkości odpływów i dopływów do zbiornika, a także podawaniem nierzetelnych danych do organów zarządzania kryzysowego. Zdaniem NIK, nieprawidłowości te powinny być wykryte wcześniej i nie powinny występować w czasie powodzi w 2024 r. Nie ustalono również, na wypadek awarii elektronicznego systemu sterowania, wiarygodnego sposobu ustawiania segmentów na głównej budowli zrzutowej zbiornika Nysa na określoną wysokość, od której zależy wielkość odpływu ze zbiornika.

Jako nierzetelne NIK ocenia również brak zapewnienia ciągłego dyżuru obsługi w czasie przepływów powodziowych na jazie nr 1 i nr 2 na rzece Nysa Kłodzka oraz nieprowadzenie dzienników jazów.

Nie zapewniono skutecznej łączności na wypadek niedziałania łączności telefonicznej.

W dniach 12-15 września 2024 r. nie dokonywano wpisów w dzienniku gospodarowania wodą zbiorników Topola, Kozielno, Otmuchów oraz Nysa danych dotyczących gospodarowania wodą (w tym odnośnie rzędnych wody górnej, wykorzystanej pojemności, dopływów oraz odpływów) z częstotliwością co najmniej co trzy godziny (w okresie powodzi) i przy każdej zmianie wielkości odpływu ze zbiorników Topola, Kozielno, Otmuchów i Nysa. Było to niezgodne z § 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 31 maja 2019 w sprawie sposobu prowadzenia, częstotliwości dokonywania wpisów oraz wzoru dziennika gospodarowania wodą¹⁰.

ZZ nie realizował działań związanych z pomocą finansową i rzeczową dla poszkodowanych powodzią, gdyż nie należały do jego zadań.

⁹ Rozbieżności te zostały wykryte w 2025 r. w wyniku ekspertyzy opracowanej przez Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu na zlecenie PGW WP.

¹⁰ Dz. U. z 2019 r. poz. 1052.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. Działania związane z identyfikowaniem możliwości wystąpienia powodzi w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz reagowaniem na powódź.

Opis stanu faktycznego

1.1. 11 września 2024 r. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy¹² wydał ostrzeżenia meteorologiczne 3-go stopnia o intensywnych opadach deszczu dla województw dolnośląskiego¹³ i opolskiego¹⁴ oraz ostrzeżenie hydrologiczne 3-go stopnia o wezbraniu z przekroczeniem stanów alarmowych¹⁵.

ZZ w Nysie 11 września 2024 r. otrzymał drogą elektroniczną z COOP pismo Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej¹⁶ nr KPC.622.26.2024. Pismo zawierało wytyczne do stosowania w związku z niekorzystnymi prognozami hydrologiczno-meteorologicznymi, tj. prognozowanymi silnymi opadami deszczu, możliwością wystąpienia gwałtownych wezbrań na rzekach, a w przypadku utrzymywania się niekorzystnych prognoz - konieczności pełnienia dyżurów oraz przekazywania informacji o sytuacji. Następnie, ZZ w Nysie otrzymał maila od Z-cy Dyrektora ds. Ochrony przed Powodzią i Suszą RZGW we Wrocławiu z zaproszeniem na zdalne spotkanie wraz z agendą, na 12 września 2024 r. Na spotkaniu polecono stosowanie Zarządzenia Prezesa PGW WP nr 48/2019 z dnia 4 września 2019 r. w sprawie utworzenia i funkcjonowania procedury w Centrach Operacyjnych Ochrony Przeciwpowodziowej na czas zagrożenia powodziowego¹⁷ oraz wewnętrznego dokumentu RZGW we Wrocławiu pn. „Plan działania w sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi”¹⁸. Polecono też, by zobligować wykonawców do zabezpieczenia placów budowy i postępowania zgodnie z Instrukcjami przeciwpowodziowymi na czas wystąpienia zagrożenia powodziowego i powodzi, przesłania do COOP listy dyżurnych wraz z numerami telefonów kontaktowych, nawiązania kontaktów z firmami zewnętrznymi, którym zlecane są interwencyjne prace utrzymaniowe, konieczności udziału w posiedzeniach sztabów kryzysowych, utrzymywania wzmożonego monitoringu i bieżącej współpracy przy przekazywaniu informacji do COOP w zakresie awarii i incydentów.

(akta kontroli t. II, str. 11-13)

Zgodnie z art. 240 ust. 4 pkt 2 ustawą Prawo wodne¹⁹, Zarządy Zlewni współuczestniczą w zapewnieniu ochrony ludności i mienia przed powodzią i przeciwdziałaniu skutkom suszy, na poziomie zlewni.

¹¹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Dalej: IMGW-PIB.

¹³ Ostrzeżenie meteorologiczne nr 272 o trzecim stopniu zagrożenia intensywnymi opadami deszczu dla województwa dolnośląskiego.

¹⁴ Ostrzeżenie meteorologiczne nr 193 o trzecim stopniu zagrożenia intensywnymi opadami deszczu dla województwa opolskiego.

¹⁵ Ostrzeżenie hydrologiczne 3-go stopnia o wezbraniach z przekroczeniem stanów alarmowych nr 203 dla obszarów: dolnośląskie, opolskie, śląskie.

¹⁶ Dalej: KZGW.

¹⁷ Dalej: Zarządzenie nr 48.

¹⁸ Dalej: Plan działania.

¹⁹ Dz. U. z 2025 r. poz. 960, ze zm.

Z Regulaminu Organizacyjnego PGW WP²⁰, z § 63 pkt 3 wynika, że w skład Zarządu Zlewni wchodzi Samodzielne stanowisko pracy ds. ochrony przeciwpowodziowej, realizujące wybrane zadania Pionu Ochrony przed Powodzią i Suszą. Podczas powodzi we wrześniu 2024 r. stanowisko to w ZZ w Nysie nie było obsadzone, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Zadania Zarządów Zlewni w czasie zagrożenia powodziowego i powodzi zostały też określone w Zarządzeniu nr 48. Zadania ZZ to w szczególności: [1] udział w posiedzeniach zespołów zarządzania kryzysowego w zakresie bezpieczeństwa powodziowego oraz do kontaktów na poziomie powiatowym - dyrektor i zastępca dyrektora ZZ, a na poziomie gminnym - kierownik nadzoru wodnego lub dyrektor i zastępca ZZ (pkt 16), [2] zbieranie informacji o przebiegu sytuacji w przypadku przekroczenia stanu alarmowego, wykonywane przez zespół operacyjny ochrony przeciwpowodziowej w ZZ wraz z zaproszonymi uczestnikami służb oraz instytucji (wg załącznika nr 1 do zarządzenia) i przesyłanie tych informacji do Centrum Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej (pkt 7, ppkt 6). Pkt 17 Zarządzenia nr 48 określa zasady współpracy między COOP a ZZ i NW: [1] za organizację dyżuru powodziowego w ZZ odpowiedzialny jest dyrektor ZZ, a informację o potrzebie podjęcia dyżurów w ZZ w związku z zagrożeniem powodziowym dyrektorowi przekazuje COOP, [2] dyrektor ZZ informuje o pełnieniu/zakończeniu pełnienia dyżurów kierowników NW, [3] dyrektor zobowiązany jest do poinformowania pracowników ZZ wchodzących w skład dyżurnych ZZ o numerach kontaktowych do COOP oraz do przekazywania do COOP numerów kontaktowych oraz adresów email dyżuru powodziowego ZZ, [4] z chwilą otrzymania informacji o przystąpieniu do pełnienia dyżurów dyrektorzy ZZ oraz kierownicy NW zobowiązani są przygotować harmonogramy dyżurów w swoich siedzibach, oraz przekazanie ich do COOP, [5] w wypadku niedoborów kadrowych i braku możliwości zapewnienia pełnej obsady dyżurów w NW, dopuszcza się możliwość uzupełnienia powyższych braków osobami zatrudnionymi w innych komórkach organizacyjnych ZZ, [6] z pełnionych dyżurów sporządzane są meldunki, a ich częstotliwość ustala kierownik COOP, [6] raporty sporządzane przez obsługę zbiorników o istotnym znaczeniu przeciwpowodziowym, przekazywane są jednocześnie do dyrektora ZZ i COOP, [7] scalony meldunek, obejmujący raporty z NW i obiektów hydrotechnicznych, dyrektor ZZ przekazuje niezwłocznie do COOP, [8] meldunki powinny winny być sporządzone wg wzoru i zawierać informacje dotyczące głównie opisu zdarzeń jakie miały miejsce w okresie objętym raportem, opisu zakresu podjętych działań oraz interwencji, informacji dodatkowych, związanych np. z mogącymi nastąpić zagrożeniami, bieżącymi potrzebami, zarówno w zakresie technicznym, jak i organizacyjnym, [9] w okresie zagrożenia powodziowego NW, osoby wyznaczone przez dyrektora ZZ, włączone do akcji w czasie zagrożenia powodzią lub jej wystąpienia, zobowiązane są do ciągłej weryfikacji zgłoszeń, głównie poprzez wizje w terenie oraz ewentualną pomoc merytoryczną w prowadzonych przez samorządy terytorialne, straż pożarną i inne jednostki akcji, [10] dyrektor ZZ ma obowiązek poinformowania wykonawców prac trwających na

²⁰ Załącznik nr 2 do zarządzenia 4/2023 z dnia 31 lipca 2023 r. ze zm.

wałach przeciwpowodziowych, w międzywalu o konieczności usunięcia materiałów w nim składowanych.

Współpracę w prowadzeniu akcji powodziowej na poziomie ZZ zapewniają Zespół ds. Obiektu Hydrotechnicznego²¹ oraz Zespół ds. Wsparcia Technicznego²².

W ZZ w Nysie nie powołano Zespołu operacyjnego ochrony przeciwpowodziowej i nie zbierano informacji wraz z zaproszonymi uczestnikami służb oraz instytucji o przeglądzie sytuacji na rzekach, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, t. III, str. 241-244, 358-394)

Z wewnętrznego dokumentu pn. Plan działania w sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi (pkt 4.10) wynika, że w jednostkach organizacyjnych w terenie, pracownicy operacyjni prowadzą Dziennik dyżurów powodziowych wg wzoru, który stanowi załącznik nr 4a (do Planu). W ZZ w Nysie nie prowadzono Dziennika dyżurów powodziowych, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. III, str. 167-175)

1.2. Zarząd Zlewni w Nysie otrzymał pocztą elektroniczną polecenia Dyrektora RZGW o wprowadzaniu dyżurów powodziowych: [1] 12 września 2024 r. polecenie V.RPC.622.15.2024.MMe.402 z 12 września 2024 r. o wprowadzeniu pracy zmianowej i dyżurów powodziowych oraz podawaniu meldunków ze zbiorników retencyjnych i suchych oraz stanów wód na Odrze w dniach 12-15 września 2024 r. (12-13 września w godzinach 7:00-19:00, 14-15 września w godzinach 8:00-19:00); [2] 13 września 2024 r. polecenie V.RPC.622.15.2024.MMe.402 z 13 września 2024 r. o rozszerzeniu pracy zmianowej i dyżurów powodziowych w dniach 14-18 września (w całym wskazanym okresie w godzinach 7:00-22:00). Grafiki zostały sporządzone i przesłane do COOP. Następnie ZZ otrzymał polecenie [3] V.RPC.622.15.2024.MMe.402 z 14 września 2024 r. o wprowadzeniu od godziny 22:00 14 września 2024 r. do odwołania całodobowych dyżurów powodziowych. ZZ w Nysie otrzymał to polecenie mailem, 15 września 2024 r. o godzinie 11:03. Zgodnie z poleceniem należało sporządzić i przekazać grafik dyżurów powodziowych do COOP - do 15 września 2024 r. do godziny 16:00. ZZ w Nysie przesłał grafik dyżurów całodobowych do COOP 19 września 2024 r., o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. I, str. 239-241, 415-448)

1.3. ZZ w Nysie poinformował 11 września 2024 r. firmy zewnętrzne prowadzące prace na obiektach i ciekach, o niekorzystnych prognozach hydrometeorologicznych i konieczności zabezpieczenia terenów budowy oraz sprzętów wykorzystywanych do prowadzenia prac. O niekorzystnych prognozach hydrometeorologicznych poinformowano również podmioty zewnętrzne realizujące zadania utrzymaniowe obiektów PGW WP.

13 września 2024 r. ZZ w Nysie przeprowadził interwencyjne prace udrożnieniowe w miejscach mogących powodować utrudnienia dla przepływu

²¹ § 64 ust. 4 pkt 9 Regulaminu Organizacyjnego PGW WP.

²² § 64 ust. 5 pkt 7 Regulaminu Organizacyjnego PGW WP.

wód wezbraniowych, m.in.: [1] zlikwidowano zator w miejscowości Hajduki Nyskie, [2] udrożniono potok Płocha w gminie Otmuchów.

(akta kontroli, t. I, str. 93-100)

1.4. W czasie powodzi w 2024 r. przekazywanie informacji przez ZZ w Nysie odbywało się telefonicznie i mailowo. Były Zastępca Dyrektora informował telefonicznie ówczesną Dyrektora o sytuacji, a była Dyrektora uzyskane w ten sposób informacje zamieszczała w aplikacji²³ oraz przesyłała mailowo do COOP. Kierownicy zbiorników przekazywali mailowe informacje do COOP dotyczące, między innymi, stanów wody w zbiornikach kaskady Nysy Kłodzkiej. ZZ w Nysie nie przekazywał do COOP scalonych meldunków z pełnionych dyżurów obejmujących raporty z Nadzorów Wodnych i obiektów hydrotechnicznych, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. III, str. 233-240)

1.5. 13 września 2024 r. ówczesna Dyrektora i były Zastępca Dyrektora uczestniczyli w posiedzeniu sztabu kryzysowego w Starostwie Powiatowym w Nysie. Na potrzeby koordynacji działań związanych z reagowaniem na zagrożenie powodziowe oraz szybkiej wymiany informacji operacyjnych pomiędzy przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, służb i instytucji zaangażowanych w zarządzanie kryzysowe, podczas spotkania w sztabie kryzysowym 13 września 2024 r., pracownik Referatu Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Nysie utworzył specjalną grupę „Powiat ZK” w aplikacji²⁴. Uczestnikiem grupy była ówczesna Dyrektora.

Były Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że nie wie, dlaczego do grupy została włączona jedynie była Dyrektora, nie pamięta kto o tym zdecydował, on ze służbami zarządzania kryzysowego miał kontakt telefoniczny.

Była Dyrektora zeznała, że w sztabach kryzysowych uczestniczyła osobiście dwadzieścia trzy razy, a następnie bardziej zajmowała się wysyłaniem informacji i ich przetwarzaniem oraz że informacje, które umieszczała na grupie w komunikatorze otrzymywała od swojego Zastępcy, gdyż ona nie znała terenu. Zeznała także, że informacje umieszczane na grupie nie oznaczają, że była na miejscu w Nysie.

Były Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że wg jego pamięci, była Dyrektora nie przebywała w Nysie od 14 do 18 września 2024 r., dlatego od 14 września w posiedzeniach sztabu kryzysowego w Nysie uczestniczył on, ponadto odbywał wizje w terenie.

Były Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że w czasie powodzi nie odbierał maili na bieżąco, gdyż przebywał głównie w terenie i sztabach kryzysowych.

W komunikatorze była Dyrektora ZZ nie zamieściła informacji o ewakuacji pracowników obsługi zbiorników Topola i Kozielno, co opisane zostało w pkt 1.13

²³ W powszechnie dostępnym darmowym komunikatorze internetowym na smartfony.

²⁴ Dalej: grupa. Grupa została utworzona 13 września 2024 r. o godz. 10.39. ZZ w Nysie nie dysponuje zapisem korespondencji w grupie.

oraz informacji przekazanych mailowo przez Kierownika zbiornika Nysa o wylewaniu wody z Białej Głuchołaskiej, co opisane zostało w pkt 1.11.

(akta kontroli t. I, str. 463, t. III, str.11-23, 148-153, 256-272)

W dniach 16 – 18 września 2024 r. pracownicy ZZ w Nysie pracowali w trybie zdalnym ze względu na brak prądu w siedzibie oraz utrudniony dostęp do budynku. Do pracy stacjonarnej wrócili w czwartek, 19 września.

(akta kontroli, t. I, str. 93-100)

1.6. ZZ w Nysie 14 września 2024 r. w godzinach 22:18 do 22:23 otrzymał z COOP w kilku mailach opracowanie pn. „Strefy zagrożenia powodziowego dla rzeki Nysa Kłodzka poniżej zbiornika Nysa dla charakterystycznych zrzutów ze zbiornika”. W treści maila poinformowano, że *mapy z naniesionym zasięgiem zalewu przy zrzucie ze zb. Nysa 600m³/s opracowane w 2008 r. nie uwzględniają wykonanych inwestycji oraz aktualnego stanu zagospodarowania doliny*. ZZ w Nysie nie przekazał tego opracowania do organów zarządzania kryzysowego, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. I, str. 372-378, t. II, str. 103-105, 107)

1.7. ZZ w Nysie nie wnioskował do RZGW we Wrocławiu o wsparcie w postaci sprzętu czy dodatkowych pracowników. 15 września 2024 r. była Dyrektor mailowo poinformowała Z-cę Dyrektora ds. Ochrony przed Powodzią i Suszą RZGW we Wrocławiu, że rezygnuje ze wsparcia ZZ w Nysie dodatkowymi pracownikami z powodu dynamicznej sytuacji na zbiornikach, w nadzorach i w zarządzie zlewni, co uniemożliwia wprowadzenie osób z zewnątrz.

(akta kontroli t. I, str. 324-335, t. II, str. 118-119)

1.8. W okresie zagrożenia powodziowego i powodzi ZZ w Nysie do monitorowania stanu wałów przeciwpowodziowych i zbiorników wodnych dysponował jedynie samochodami²⁵. Nie dysponowano zaś innym wyposażeniem, w tym w szczególności bezzałogowymi statkami powietrznymi (dronami). Konsekwencją powyższego był brak efektywnego monitorowania obiektów hydrotechnicznych i wałów przeciwpowodziowych, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Zdaniem NIK, brak odpowiedniego wyposażenia miał szczególne znaczenie w sytuacji, gdy [1] przerwane zostały wały na Białej Głuchołaskiej, a ZZ w Nysie rozpoznania skali uszkodzenia i zagrożenia wynikającego z tego uszkodzenia dokonał dopiero po otrzymaniu informacji o awarii wałów przeciwpowodziowych, [2] awarii uległ przelew powierzchniowy boczny na zbiorniku Topola, kiedy pierwsze informacje o gwałtownym podniesieniu się wody w zbiorniku Kozielno przekazał Burmistrzowi Paczkowa sołtys wsi Kozielno około godziny 5 rano 16 września, a obsłudze zbiornika udało się ustalić przyczynę podniesienia wody i miejsce awarii dopiero około godziny 9:15-9:30. Ponadto, ZZ w Nysie wykazał braki kadrowe w okresie powodzi w 2024 r. na obiektach hydrotechnicznych oraz w strukturze ZZ w łącznej liczbie 40 etatów,

²⁵ [1] Na potrzeby ZZ w Nysie: samochodem osobowym, samochodem typu bus, samochodem typu SUV; [2] na potrzeby zbiornika Nysa: samochodem terenowym, samochodem ciężarowym do 3,5 t; [3] na potrzeby zbiornika Otmuchów: samochodem ciężarowym do 3,5 t; [4] na potrzeby zbiornika Topola i Kozielno: samochodem typu SUV; [5] na potrzeby zbiornika Stronie Śląskie i Międzygórze: samochodem ciężarowym do 3,5 t; [6] na potrzeby zbiornika Rostoki i Boboszów: samochodem ciężarowym do 3,5 t; [7] na potrzeby zbiornika Szalejów i Krosnowice: samochodem terenowym i samochodem ciężarowym do 3,5 t; [8] Nadzór Wodny w Kłodzku: samochód typu bus, samochód osobowy i samochód typu SUV (zniszczony w czasie powodzi) [9] Nadzór wodny w Otmuchowie: samochód typu SUV; [10] Nadzór Wodny w Ząbkowicach Śląskich: samochód typu SUV.

tj.: 2,5 etatu na zbiorniku w Stroniu Śląskim²⁶, 2,5 etatu na zbiorniku w Międzygórzu²⁷, 1 etat na zbiornikach Topola i Kozielno²⁸, 2 etaty na zbiorniku Otmuchów²⁹, 15 etatów na zbiorniku Nysa³⁰, 4 etaty na zbiorniku Szalejów Górny³¹, 2 etaty na zbiorniku Krosnowice³², a także 5 etatów w ZZ³³ oraz po 3 etaty w Nadzorze Wodnym w Kłodzku i w Nadzorze Wodnym w Otmuchowie³⁴. Były Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że w oparciu o doświadczenia z powodzi w 2024 r. dostrzega potrzebę zwiększenia zasobów kadrowych i sprzętowych, szkoleń pracowników, którzy mają uczestniczyć w akcji powodziowej i pełnić dyżury, a także konieczne jest doprecyzowanie zasad przepływu informacji, wewnątrz i na zewnątrz, brakuje również aktualnych dokumentów planistycznych. Wskazał również potrzebę cyklicznych, wspólnych szkoleń służb odpowiedzialnych za działania w sytuacji powodzi oraz przekierowania na służby np. wojsko obrony terytorialnej, monitorowania tak dużej liczby obiektów i wałów, gdyż ZZ nie jest w stanie sam swoimi zasobami tego robić.

NIK podziela wskazaną przez byłego Dyrektora ZZ w Nysie potrzebę wspólnych szkoleń służb odpowiedzialnych za działania w sytuacji wystąpienia zjawiska powodzi. Wspólne ćwiczenia, również w terenie, pozwoliłyby na wypracowanie schematów działań, a także możliwe byłoby zidentyfikowanie ewentualnych obszarów wymagających wzmocnienia.

Zdaniem NIK konieczne jest wzmocnienie kadrowe jednostek organizacyjnych i obiektów hydrotechnicznych na obszarze właściwości ZZ w Nysie, a także, z uwagi na występującą potrzebę pełnienia całodobowych dyżurów, należałoby wypracować system doraźnego wzmocnienia kadrowego na obszarach szczególnie narażonych na występowanie powodzi, w tym poprzez wdrożenie regularnych szkoleń wewnątrz struktury PGW WP, w ramach których pracownicy mogliby zapoznawać się z poszczególnymi obiektami hydrotechnicznymi, w tym zbiornikami oraz terenem, tak aby stanowili przygotowaną rezerwę kadrową do wzmocnienia obsady w razie zagrożenia powodziowego i powodzi.

(akta kontroli, t. I, str. 118-120, 199-208, 198, 367, 452-463,
t. II, str. 117, t. III, str. 233-240, 256-272, 285-357)

1.9. Stan techniczny wałów na rzece Biała Głuchołaska określony został w ramach kontroli stanu technicznego w październiku 2023 r. Siedem sporządzonych przez zewnętrznego wykonawcę protokołów wskazywało, że poddane kontroli technicznej wały były w stanie dobrym niezagrażającym bezpieczeństwu³⁵. Z jednego protokołu, z 30 listopada 2023 r., wynikało, że stan

²⁶ Do wykonywania zadań operatora zbiornika wg IGW.

²⁷ Do wykonywania zadań operatora zbiornika według IGW.

²⁸ Do wykonywania zadań zastępcy Kierownika zbiornika wg IGW.

²⁹ Do wykonywania zadań operatora zbiornika wg IGW.

³⁰ Do wykonywania zadań operatora zbiornika, konserwatora, elektryka, mechanika wg IGW.

³¹ Do wykonywania zadań operatora zbiornika według IGW.

³² Do wykonywania zadań operatora zbiornika według IGW.

³³ Do prowadzenia monitoringu sieci hydrograficznej oraz obiektów na terenie ZZ.

³⁴ Do prowadzenia monitoringu ceików, wałów i działania w terenie.

³⁵ Kontrole okresowe roczne stanu technicznego: [1] wału przeciwpowodziowego rz. Biała Głuchołaska WL-2 0+00 – 0+373 km m. Głuchołazy km 19+827 do 20+217; [2] wału przeciwpowodziowego rz. Biała Głuchołaska P km 19+982 – 20+030 m. Głuchołazy; [3] wału przeciwpowodziowego rz. Biała Głuchołaska L-070 km m. Morów km 0+000 do 0+700; [4] wału przeciwpowodziowego rz. Biała Głuchołaska P-0,90 km m. Biała Nyska km 3+000 do 4+000; [5] wału przeciwpowodziowego rz. Biała Głuchołaska P-1,10 km m. Biała Nyska – Przełęk km 0+900 do 2+000; [6] wału przeciwpowodziowego rz. Biała Głuchołaska P-1,90 km m. Nowy Świątów – Rudawa

techniczny wału przeciwpowodziowego rzeki Biała Głuchowska P-3,90 km m. Bodzanów – Głucholazy km 13+800 do 18+500 był w stanie dostatecznym, wymagającym remontu wraz z uzupełnieniem wyposażenia przepustów kłapy. Dokonujący przeglądu wskazali 11 zaleceń do wykonania. ZZ w Nysie do czasu powodzi nie wykonał tych zaleceń, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, t. I, str. 150-198)

1.10. 14 września 2024 r. na rzece Biała Głuchowska około godziny 10:00 zniszczeniu uległ wodowskaz Głucholazy IMGW-PIB, a około godziny 19:00 drugi wodowskaz – Biała Nyska IMGW-PIB, co skutkowało utratą możliwości obserwacji stanów wody i przepływów w rzece Biała Głuchowska, która dopływa do zbiornika Nysa³⁶.

ZZ w Nysie nie posiada wiedzy, kiedy otrzymał informację o uszkodzeniu tych wodowskazów. Dyrektor wyjaśnił, że po uszkodzeniu wodowskazów, niemożliwe było dokonywanie odczytów stanów wody w serwisie hydro.imgw.pl, natomiast ilość wody dopływającej do zbiornika Nysa wyliczana była na podstawie wielkości odpływu i zmian pojemności zbiornika.

(akta kontroli, t. I, str. 199-208)

1.11. 15 września 2024 r. wały na Białej Głuchowskiej zostały przerwane. Były Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że informację o przerwaniu wałów na Białej Głuchowskiej otrzymał w sztabie wojska w hali Nysa, około godziny 13 i telefonicznie poinformował o tym byłą Dyrektor, a także że próbował przekazać tę informację Kierownik COOP, która nie odebrała telefonu ani nie oddzwoniła. Była Dyrektor zeznała, że informację o przerwaniu wałów na Białej Głuchowskiej otrzymała telefonicznie od swojego zastępcy i umieściła ją w aplikacji. Informację o przerwaniu wałów na Białej Głuchowskiej o treści „*Przerwany wał na Białej Głuchowskiej od strony Przełuku i Białej Nyskiej. Woda zalewa Nysę. Brak dojazdu. Potrzebny helikopter, który rozpozna, w którym miejscu i jak to zabezpieczyć*”, była Dyrektor zamieściła o godzinie 13:07.

W godzinach porannych, 15 września 2024 r. zalane zostały przepompownie Siestrzechowice i Zwierzyniec. O zdarzeniach tych mailowo informował Kierownik zbiornika Nysa. O godzinie 8:33, 15 września 2024 r. Kierownik zbiornika Nysa poinformował: COOP, byłą Dyrektor, byłego Zastępcę Dyrektora oraz (DW) Kierownik jazów w Nysie, że „woda z Białej Głuchowskiej wylała się na pola i częściowo wpada do przepławki na wysokości zabudowań dzielnicy Zamłynia”.

Informacja przekazana przez Kierownika zbiornika Nysa nie została przez byłą Dyrektor i ówczesnego Zastępcę Dyrektora przekazana do organów zarządzania kryzysowego, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Wizji na przerwanym wale przeciwpowodziowym Białej Głuchowskiej w miejscowości Przełęk w celu rozpoznania skali uszkodzenia i zagrożenia wynikającego z uszkodzenia, a także określenia możliwości działań związanych z

km 0+000 do 1+900; [7] wału przeciwpowodziowego rz. Biała Głuchowska P-2,60 km m. Przełęk km 2+000 do 4+600.

³⁶ Raport z powodzi we wrześniu 2024 r. Analiza sytuacji meteorologiczno-hydrologicznej w regionie wodnym środkowej Odry (gospodarka wodna na zbiornikach i polderach odrzańskich, stany wody na rzekach, warunki hydro-meteo). Opracowanie RZGW we Wrocławiu, 24 grudnia 2024 r., str. 28 i 32. Dalej: Raport.

zabezpieczeniem wyrwy, ZZ w Nysie dokonał 17 września 2024 r., o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. I, str. 452-463, t. II, str. 117, t. III, str. 233-240, 256-272)

1.12. Zapora suchego zbiornika w Stroniu Śląskim na rzece Morawce uległa awarii około godziny 10:35, 15 września 2024 r.

14 września 2024 r. od godziny 7:00 do godziny 7:00 15 września pracę na zbiorniku wykonywał jeden operator. Następnie obsługę zbiornika przejął kolejny operator i pełnił dyżur do końca dnia. Instrukcja Eksploatacji dla zbiornika wskazuje, że w czasie powodzi zbiornik mają obsługiwać dwie osoby, co nie zostało zapewnione. Zagadnienie to zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. III, str. 38-55, t. III, str. 358-394)

Instrukcje Gospodarowania Wodą i Instrukcje eksploatacji dla suchych zbiorników Stronie Śląskie i Międzygórze były nieaktualne, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, t. III, str. 374-414, 358-394)

Kierownik zbiorników Stronie Śląskie i Międzygórze pełnił dyżur w Kłodzku, w siedzibie Nadzoru Wodnego, gdzie – jak zeznał – zajmował się zbieraniem informacji od operatorów zbiorników i przekazywaniem ich mailowo do COOP i do ZZ w Nysie³⁷. 14 września 2024 r. około godziny 17, jak zeznał operator

³⁷ Treść mailowych informacji przesyłanych przez Kierownika zbiorników w Międzygórze i Stroniu Śląskim:

- z 14 września 2024 r.: [1] godz. 7:42 „Informuję o przekroczeniu stanu alarmowego na zaporze w Stroniu i Międzygórze; [2] godz. 17:37 „Informuję, że w ciągu 2-3 godzin może nastąpić przełanie się gromadzonej wody przez korony przelewów zbiorników Stronie Śląskie/Międzygórze. O sytuacji poinformowano odpowiednie centra kryzysowe oraz straż pożarną. Podjęto decyzję o ewakuacji mieszkańców. Ponadto, automatyczne sterowanie zasuw zbiornika Międzygórze uległo awarii. Do pomocy w ręcznym manewrowaniu zasuwami wezwano straż pożarną.”; [3] godz. 20:25 /mail do COOP/ „Stany wody: Międzygórze 23,94 (korona przelewu powierzchniowego 26,60 m), Stronie Śląskie 15,20 m (korona przelewu powierzchniowego 15,28 m)”; [4] godz. 20:35 /mail do COOP/ „W związku z zaistniałą sytuacją (ryzykiem przełania się wody przez przelew powierzchniowy) w ciągu 30 minut obsługa zbiornika Międzygórze oraz mieszkańcy strażnicówki zostaną ewakuowani. Odczyty stanów wody możliwe będą jedynie przez LSOP Powiatu Kłodzkiego. Wszystkie urządzenia upustowe pozostają otwarte zgodnie z instrukcją GW”; [5] godz. 21:13 „Informuję, że zrzut wody ze zbiornika Stronie Śląskie odbywa się poprzez urządzenia zrzutowe oraz przelew powierzchniowy. Stan wody 15,70 m. W chwili obecnej następuje wzrost odpływu powyżej przepływu dozwolonego dolnego stanowiska tj. powyżej 35,5 m³/s”; [6] godz. 22:46 „Informuję, że zaczął funkcjonować przelew powierzchniowy zbiornika Międzygórze.”; [7] godz. 22:55 /mail do COOP/ „Informuję, że awarii uległ automatyczny system kontrolno-pomiarowy zbiornika Stronie Śląskie. Nie ma możliwości odczytu stanów wody (łaty wodowskazowe pod wodą). Również brak zasilania elektrycznego.”

- z 15 września 2024 r.: [1] godz. 00:02 /mail do COOP/ „Nieprawdziwe informacje. Na chwilę obecną zapora jest stabilna. Jedynie przełanie się wody przez korpus zapory ziemnej może doprowadzić do powstania przebiecia. Oczywiście czas w jakim będzie utrzymywany Max PP ma wpływ na jej stabilność. Na razie piętzymy kilkanaście godzin więc nie powinno wystąpić jej uplastycznienie. Zapora posiada system drenarski obniżający poziom wody w jej korpusie. **Sama ewakuacja ludności jest zasadna, ponieważ zbiornik przestał pełnić swoją funkcję z powodu wykorzystania 100% rezerwy powodziowej.**” / jest to odpowiedź na maila z COOP z 23:43 o treści: Proszę o zweryfikowanie informacji z PCZK w Kłodzku, że zapora w Stroniu Śląskim jest niestabilna i z tego powodu przeprowadzona została ewakuacja. O ewakuacji wiemy, ale o niestabilności zapory zbiornika nie, a podobno jakiś ekspert to stwierdził... Telefon był z PCZK i muszę oddzwonić z informacją w tej sprawie. Proszę o szybką odpowiedź, bo schodzę z dyżuru już o 2.; [2] godz. 11:13 „Informuję, że utracono łączność telefoniczną z obsługą zbiornika Stronie Śląskie (problem prawdopodobnie występuje w całym regionie)”; [3] godz. 11:46 „Otrzymaliśmy nieoficjalne informacje, że nastąpiło przebiecie zapory ziemnej zbiornika w Stroniu Śląskim. Niestety nie możemy potwierdzić tych

zbiornika, rozpoczęła się akcja układania worków z piaskiem na zaporze. Zgodę na powyższe wyraził Kierownik zbiornika, jednak, nie poinformował COOP i ZZ w Nysie o wyrażeniu zgody i akcji układania worków na zaporze, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Operator wykonujący pracę na zmianie od godziny 7:00 14 września do godziny 7:00 15 września 2024 r., zeznał, że inicjatywa układania worków z piaskiem na zaporze pochodziła od kogoś z centrum zarządzania kryzysowego w Stroniu Śląskim, po tym jak przez kolejne dwie-trzy godziny woda przybierała w tempie około 120 cm. Zadzwoił wtedy do Kierownika, który po konsultacji z Kierownikiem Nadzoru Wodnego w Kłodzku, wyraził zgodę na układanie worków na zaporze. Worki z magazynu wydał w późnych godzinach popołudniowych 14 września. Akcja układania worków zaczęła się około godziny 17. Przybywali mieszkańcy Stronia Śląskiego, sam przez chwilę uczestniczył w układaniu worków, a później wrócił do swoich obowiązków. Około godziny 20-21 przyjechało wojsko i to wojsko kierowało akcją układania worków. Wojsko było do około 1 w nocy.

Operator wykonujący pracę na zmianie od godziny 7:00 15 września 2024 r. zeznał, że około godziny 10:00 15 września 2024 r. przechodził przez budowlę zrzutową, wtedy woda nie przepływała jeszcze przez koronę zapory, ale mogły już być niewielkie przecieki w zaporze z worków.

Od godziny 00:02 do 11:13, 15 września 2024 r. Kierownik nie przysyłał mailowych raportów i informacji o sytuacji na zaporze. Informacja o rozpoczęciu niszczenia czołowej zapory ziemnej zbiornika nie została przekazana do właściwych organów zarządzania kryzysowego i komórek PGW WP, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. O godzinie 11:13 Kierownik poinformował COOP i ZZ w Nysie, że utracono łączność telefoniczną z obsługą zbiornika Stronie Śląskie oraz że problem prawdopodobnie występuje w całym regionie. O godzinie 11:46 Kierownik przesłał mailową informację o treści: „Otrzymaliśmy nieoficjalne informacje, że nastąpiło przebicie zapory ziemnej zbiornika w Stroniu Śląskim. Niestety nie możemy potwierdzić tych informacji z powodu braku łączności”. Potwierdzenie o zniszczeniu zapory wysłał mailem o godzinie 13:07, kiedy operatorowi zapory udało się z nim skontaktować telefonicznie.

Operator wykonujący pracę na zmianie od godziny 7:00 15 września 2024 r. zeznał, że rano około godziny 8:00 miał telefoniczny kontakt z Kierownikiem a później już nie.

Nie zapewniono skutecznego monitorowania obiektu i efektywnego przekazywania informacji o zagrożeniu do organów zarządzania kryzysowego oraz wewnątrz struktury PGW WP, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

informacji z powodu braku łączności.”; [4] godz. 13:07 „Potwierdzają się informacje dotyczące przerwania zapory ziemnej w Stroniu Śląskim. Lokalizacja uszkodzenia jeszcze nie jest nam znana”.

W dniach 14 i 15 września 2024 r. nie dokonywano odczytów stanu wody w piezometrach, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. III, str. 38-55)

1.13. Kierownik zbiorników Topola i Kozielno, w związku z niekorzystnymi prognozami meteorologicznymi oraz prognozowanymi przepływami na wodowskazie Bardo planował zwiększenie pojemności (rezerwy) powodziowej na zbiornikach Topola i Kozielno. Na polecenie Kierownika, pracownik obsługi zbiornika wysłała o godzinie 8:17, 12 września 2024 r. maila do COOP w celu uzyskania zgody na zmianę poziomu piętrzenia na zbiorniku Topola i Kozielno. Kierownik zeznał, że planował obniżyć poziom piętrzenia na zbiorniku Topola o ponad 1 metr, a na zbiorniku Kozielno o około 1,4 m. Jak zeznał Kierownik, spodziewał się dużego przyboru wód i zamierzał przygotować dodatkową rezerwę powodziową, ale na maila nie otrzymał odpowiedzi pisemnej. Podczas rozmowy telefonicznej z pracownikiem COOP otrzymał odpowiedź, iż jego prośba jest przesadzona. Dalszych prób wypracowania dodatkowej rezerwy powodziowej na zbiornikach nie podejmował.

(akta kontroli t. II, str. 21, t. III, str. 1-10)

Kierownicy zbiorników Otmuchów i Nysa nie wnioskowali przed i w czasie powodzi do COOP o obniżenie poziomu piętrzenia na zarządzanych przez nich zbiornikach. Z pkt 3.7 Planu działania wynika, że do zadań Wydziału RPC, który stanowi główny ośrodek nadzoru i koordynacji działań RZGW w czasie powodzi należy w szczególności: sterowanie, zgodnie z obowiązującymi instrukcjami, przepływem fal powodziowych w zbiornikach retencyjnych Topola, Kozielno, Otmuchów, Nysa i Mietków (pkt 3.7.3) oraz współpraca z Zespołami Zlewni i Zespołami Wsparcia przy sterowaniu przepływem fal powodziowych na pozostałych zbiornikach retencyjnych, suchych zbiornikach przeciwpowodziowych oraz przy manewrowaniu urządzeniami jazów odrzańskich będących w administracji RZGW we Wrocławiu, a także bieżąca kontrola wałów przeciwpowodziowych (pkt. 3.7.4).

15 września 2024 r. Kierownik zbiorników Topola i Kozielno podjął decyzję o ewakuacji obsługi obu zbiorników, jak zeznał z troski o bezpieczeństwo ludzi, po tym jak otrzymał informację z COOP o możliwości dopływu do zbiornika Topola dużej fali wezbraniowej w związku z katastrofą zbiornika w Stroniu Śląskim. Pracownicy ewakuowali się między godziną 18 a 19. Kierownik nie poinformował Burmistrza Paczkowa o ewakuacji pracowników obsługi zbiorników, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Kierownik zeznał, że w chwili podejmowania decyzji o ewakuacji zbiornik był już pełny. Poleciał pracownikom, aby udali się do miejsca zamieszkania. Dwaj pracownicy mieszkający na obrzeżach zbiornika Kozielno mieli sprawdzać zbiornik poprzez nabijanie kołków i obserwowanie jak na zbiorniku podnosi się woda. Kierownik wraz z zastępcą dyżur pełnili z biura w Paczkowie. Kierownik zeznał, że w 16 września 2024 r. około godziny 6:00 skontaktował się z nim pracownik obsługi zbiornika i poinformował, że woda w zbiorniku Kozielno gwałtownie się podniosła, a następnie wróciła do stanu poprzedniego. Kierownik zeznał, że od tego momentu podejmowano próby ustalenia co się stało. Zeznał, że na budowlę zrzutową zbiornika Topola udało się dotrzeć około godziny 9:00, a około godziny 9:15-9:30 stwierdził, że uszkodzony został przelew powierzchniowy. O uszkodzeniu poinformował telefonicznie byłą Dyrektora ZZ, Burmistrza

Paczkowa, Burmistrza Kamieńca Ząbkowickiego, COOP oraz Centrum Dowodzenia PSP w Ząbkowicach Śląskich.

Burmistrz Paczkowa poinformował, że 16 września 2024 r. około godziny 5 sołtys miejscowości Kozielno, zgłosił gwałtowny wzrost poziomu wody na zbiorniku Kozielno i prawdopodobne uszkodzenie zbiornika Topola, informację tę niezwłocznie przekazano do Starostwa Powiatowego w Nysie. Z kolei o godzinie 6:45, 16 września 2024 r., Burmistrz otrzymał telefoniczną informację od Kierownika zbiorników Topola i Kozielno, że nie jest znany dokładny incydent jaki miał miejsce na zbiorniku Topola, ale przypuszczalnie mogło dojść do rozszczelnienia wału. Następnie, wg informacji udzielonej przez Burmistrza, o godzinie 8:26 Kierownik przekazał informację o zejściu wody ze zbiornika Topola oraz o przerwanym przelewie.

Kierownik około godziny 10:00, 16 września 2024 r. poinformował telefonicznie dyżurnego w COOP o zniszczeniu przelewu powierzchniowego bocznego na zbiorniku Topola oraz że większość wody ze zbiornika przelewa się przez miejsce rozmycia.

Była Dyrektor ZZ w Nysie poinformowała mailowo, o godzinie 10:35 KZGW (Wiceprezes) oraz RZGW (Z-ca Dyrektora i Kierownika COOP): *„Zniszczony przelew powodziowy na zbiorniku Topola, woda w niekontrolowany sposób przepływa do zb. Kozielno i potem na zbiornik Otmuchów. Uszkodzenie prawdopodobnie nie zmienia sytuacji powodziowej poniżej zbiornika Kozielno, bo woda i tak by przepływała. Nie ma zwiększonego zagrożenia dla miejscowości poniżej. Woda przepływa uszkodzonym przelewem a nie kłapami w tej samej ilości do zbiornika Kozielno, woda w rzece poniżej Kozielna obniża się, oblatuje tam już helikopter. Filmik na whatsappie zaraz wyślę”*. Informację o przerwanym przelewie na zbiorniku Topola w aplikacji zamieściła o godzinie 10:16: *„Zniszczony przelew na zbiorniku Topola. Woda w niekontrolowany sposób przepływa do zbiornika Kozielno i dalej do zbiornika Otmuchów”*. Następnie, o godzinie 10:28, w aplikacji zamieściła wpis: *„Uszkodzenie prawdopodobnie nie zmienia sytuacji powodziowej poniżej Kozielna. Woda przepływa w takiej samej ilości tylko uszkodzonym przelewem a nie kłapami na jazie”*.

(akta kontroli t. II str. 138, t. III, str. 1-10, 72-116, 256-272)

1.14. Wodowskazy: [1] rejestrujący cyfrowy prawy przyczółek budowli zrzutowej zbiornika Topola, [2] rejestrujący cyfrowy mur PG1 zbiornika Kozielno [3] Otmuchów 1 oraz [4] Otmuchów 3 nie działały przed i w czasie powodzi w 2024 r., o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. I str. 216-223)

1.15. Na zbiornikach Topola, Kozielno, Otmuchów i Nysa nie odnotowywano w dzienniku gospodarowania wodą danych z odpowiednią częstotliwością, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. III, str.1-10, 24-37)

1.16. 15 września 2024 r. o godzinie 14:04 była Dyrektor zamieściła w aplikacji informację: *„Zrzut z Nysy od godz. 14 800, a od godziny 15, 1000. Przerwany wał na Białej Głuchołaskiej. Czy w związku z przerwanym wałem na Białej Głuchołaskiej i zalewaniem Nysy nie należy rozważyć częściowej ewakuacji miasta?”*.

Następnie była Dyrektor poinformowała uczestników grupy (godzina 14:13): *„Potrzeba ewakuacji wynika z przerwanego wału na Białej Głuchołaskiej”*, oraz (o godzinie 14:48): *„Przy zrzucie 1000 ze zbiornika Nysa może nastąpić przelanie wody*

przez prawostronny wał w rejonie ulicy Jeziornej i ogródków działkowych, co będzie skutkowało zalewaniem części miasta”.

Była Dyrektor zeznała, że informację o możliwym przelaniu otrzymała z terenu, a ocena zagrożenia to była również informacja jaką otrzymała z terenu.

Były Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że nie pamięta dokładnie, ale wydaje mu się, że była Dyrektor tę informację potwierdzała u niego. Kierownik zbiornika Nysa zeznał, że przy odpływie ze zbiornika w wielkości 800 m³/s udał się w teren i stwierdził, że zwiększenie zrzutu na 1000 m³/s spowoduje lokalne przelanie się wody przez wały, o czym poinformował byłą Dyrektor Zarządu Zlewni, gdyż była ona w kontakcie z lokalnymi służbami zarządzania kryzysowego. Zeznał również, że nie wie, co było podstawą zwiększenia zrzutu na 1000 m³/s.

Kierownik zbiornika Nysa i ówczesne kierownictwo ZZ w Nysie, nie przekazali informacji do COOP, że przy zwiększeniu zrzutu ze zbiornika Nysa z 800 m³/s do 1000 m³/s, może nastąpić przelanie wody przez wały przeciwpowodziowe Nysy Kłodzkiej poniżej budowli zrzutowej, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. III, str. 11-23, 30-37, 154-166, 256-272)

1.17. 16 września 2024 r. o godz. 12:26, ZZ w Nysie otrzymał mailową informację z COOP - z prośbą o weryfikację - że na prawym wale rzeki Nysa poniżej zbiornika, około 200, 300 m. zauważono dwa wypłukane fragmenty wału i zaczyna tam przybierać woda. Była Dyrektor o godzinie 12:34 mailowo potwierdziła tę informację oraz poinformowała COOP o konieczności pilnego zabezpieczenia wału. W tym czasie zrzut ze zbiornika Nysa wynosił 1000 m³/s.

Były Zastępca Dyrektora poinformował telefonicznie Kierownika COOP o pogarszającej się sytuacji i narastającym zagrożeniu dla miasta w związku z powiększającą się wyrwą. Z Kierownik COOP rozmawiała również Zastępca Burmistrza Nysy, która przekazała prośbę o zmniejszenie zrzutu. W trakcie tych rozmów nie zapadły decyzje o zmniejszeniu zrzutu.

Około godziny 16 przy zrzucie ze zbiornika Nysa 1000 m³/s były Zastępca Dyrektora nagrał z wału w Nysie telefonem komórkowym krótki film, obrazujący co dzieje się w korycie rzeki między jazem nr 2 a mostem Bema. Nagranie wysłał do Kierownik COOP, rzecznika prasowego oraz byłej Dyrektora, z którą później rozmawiał na temat nagrania. O godzinie 16:45 była Dyrektor wysłała do COOP maila o treści: „*Mamy rozmycie na prawym brzegu rzeki Nysy Kłodzkiej poniżej jazu 1 w Nysie. Konieczność pilnego zabezpieczenia. Leci do nas helikopter z Krakowa, 1000 bigbagów załatwia burmistrz Nysy. Informacja z terenu po wizji lokalnej – zachodzi konieczność czasowego zmniejszenia zrzutu na zb. Nysa do 800, aby wykonać zabezpieczenie, bo częściowo jest pod wodą. Kontakt [.....]* nr telefonu (...)*”. Zrzut z Nysy został zmniejszony z 1000 do 800 m³/s od godziny 17:30 16 września 2024 r. Wtedy zabezpieczono wyrwę na wale rzeki.

(akta kontroli, t. I. str. 134, t. II, str. 176-179, t. III, str. 148-153)

1.18. Na jazach nr 1 i nr 2 na rzece Nysa Kłodzka w Nysie w czasie powodzi nie zapewniono ciągłego dyżuru obsługi, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Z ekspertyzy Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu sporządzonej w 2025 r. za zlecenie PGW WP i danych o rzędnych położenia klap na jazach nr 1 i nr 2 w Nysie w okresie powodzi wynika, że wówczas niektóre klapy (jedna na jazu nr 1 i trzy (wszystkie) klapy na jazu nr 2) mogły nie być odpowiednio ustawione (położone) do przeprowadzenia wód powodziowych. Z danych odnotowanych w

systemie sterowania dla jazów nr 1 i nr 2 wynikało, że w czasie powodzi kłapa nr 2 na jazu nr 1 w Nysie mogła znajdować się powyżej progu stałego jazu. Kłapy na jazu nr 2 również mogły znajdować się powyżej progu stałego jazu nr 2³⁸.

Ustawienie kłap powyżej progu stałego jazów uniemożliwia swobodny przepływ wód powodziowych. W ocenie NIK, w sytuacji takich wskazań systemu sterowania, o tej sytuacji powinny zostać powiadomione organy zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli, a także RZGW we Wrocławiu i kierownictwo ZZ w Nysie, co jednak nie nastąpiło, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Ponadto, nie prowadzono dziennika jazu, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. III, str. 176-184, 273-284, 358-394)

1.19. Z ekspertyzy sporządzonej w 2025 r. (odbior ekspertyzy nastąpił w dniu 18 grudnia 2025 r.) przez Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu na zlecenie PGW Wody Polskie wynika, że system sterowania zbiornika Nysa prezentuje dane o odpływach poprzez segmenty na budowli zrzutowej niezgodne z danymi wynikającymi z Instrukcji Gospodarowania Wodą. Ponadto faktyczne otwarcie segmentów było większe od prezentowanego w systemie sterowania (od wielkości otwarcia i rzędnej wody górnej zależy wielkość odpływu), a jedno z urządzeń do pomiaru wody górnej (z którego pomiar był wykorzystywany do ustalania poziomu piętrzenia w zbiorniku, wielkości odpływu i dopływu) było usytuowane zbyt blisko segmentów na budowli zrzutowej (w miejscu, w którym występowało obniżenie poziomu lustra wody, na skutek jej odpływu ze zbiornika), zaniżając dane o poziomie piętrzenia (do kilkunastu centymetrów). Okoliczności te wskazują, że dane operacyjne dotyczące dopływów i odpływów ze zbiornika Nysa, a także poziomu piętrzenia z okresu powodzi nie były w pełni wiarygodne (mogło to dotyczyć w szczególności odpływów powyżej 400 m³/s). Dane te były przekazywane do COOP, a także do organów zarządzania kryzysowego. Przy czym z ekspertyzy wynika, że pomiary bezpośrednie przepływu w rzece poniżej zbiornika, wykazały zgodność odpływu deklarowanego ze zbiornika z jednego segmentu (na budowli zrzutowej są trzy segmenty) do wielkości 120 m³/s. Dla wyższych deklarowanych odpływów (począwszy od wartości 150 m³/s do 250 m³/s – odpływów o wyższych deklarowanych wielkościach nie dokonywano w czasie badań) różnice w badaniach wyniosły ok. 10% - zmierzony przepływ był

³⁸ Rzędna progów stałych na jazach wynosi: 183,75 m n.p.m. Kr. dla jazu nr 1 oraz 182,20 m n.p.m. Kr. dla jazu nr 2. Z udostępnionych danych dotyczących jazu nr 1 w Nysie wynika, że w dniu 14 września 2024 r. rzędna kłapy nr 1 wynosiła 183,11, od godz. 13:21 w dniu 14 września 2024 r. co najmniej do godz. 17:51 w dniu 16 września. Natomiast rzędna kłapy nr 2 na jazu nr 1 wynosiła 184,68 (z drobnymi zmianami do 184,69) od godziny 13:10 w dniu 14 września 2024 r., co najmniej do godz. 13:32 w dniu 16 września 2024 r. (ostatni odczyt rzędnej kłapy w przekazanych danych). Rzędna kłapy nr 3 to 183,70 od godziny 13:16 w dniu 14 września 2024 r. do godz. 02:10 w dniu 15 września 2024 r., gdy rzędna obniżyła się do 183,69, a następnie stopniowo obniżała się nadal do rzędnej 183,56, którą osiągnęła o godz. 7:49 w dniu 16 września 2024 r. i która utrzymywała się co najmniej do godz. 18:42 w dniu 16 września 2024 r.

W przypadku jazu nr 2 w systemie sterującym onotowano następujące dane o położeniu kłap (rzędne kłap w okresie od 14 września 2024 r. do 16 września 2024 r. to dla: kłapy nr 1 – rzędne od 182,91 od godz. 12:59 w dniu 14 września 2024 r. do godz. 04:51 w dniu 16 września 2024 r., a następnie 182,88, co najmniej do godz. 7:52 w dniu 17 września 2024 r.; dla kłapy nr 2 – rzędna 182,51 od godz. 14:50 w dniu 14 września 2024 r. co najmniej do godz. 7:52 w dniu 17 września 2024 r.; dla kłapy nr 3 – rzędna 182,67 od godz. 14:57 w dniu 14 września 2024 r. co najmniej do godz. 7:52 w dniu 17 września 2024 r.

wiekszy od deklarowanego. W ekspertyzie wskazano, że przy założeniu, iż analogiczna sytuacji zachodzi przy wyższych odpływach to przy deklarowanym odpływie 1000 m³/s można szacować, że odpływ ten może wynosić 1100 m³/s. W ekspertyzie wskazano jednak również, że do ustalania odpływu realizowanego segmentami należy stosować dane wynikające z tabeli 18.14 zawartej w IGW, w której wynika, że przy określonym otwarciu segmentów i rzędnej wody górnej różnice dotyczące wielkości odpływu mogą być znacznie większe niż 10 % (np. dla deklarowanego odpływu 1000 m³/s faktyczny odpływ może wynosić ok. 1300 m³/s przy rzędnej piętrzenia 197,99 m n.p.m.). W okresie użytkowania zbiornika Nysa po modernizacji (w latach 2017-2024), nie wykryto rozbieżności pomiędzy danymi o wielkości wydatków urządzeń zrzutowych (segmentów) na głównej budowli zrzutowej w systemie sterowania a danymi zawartymi w tabeli 18.14 pn. „Wydatek jednej sekcji przelewowej [m³/s] w zależności od wysokości podniesienia segmentu” w Instrukcji Gospodarowania Wodą na zbiornikach Otmuchów oraz Nysa, nie weryfikowano faktycznej wielkości wysuwu tłoczyśk i otwarcia segmentów w stosunku do danych prezentowanych przez system sterowania, a do pomiaru poziomu piętrzenia wykorzystywane dane z urządzenia pomiarowego, które zanizało poziom piętrzenia. Ponadto nie ustalono wiarygodnego sposobu ustawiania segmentów (otwierania segmentów) na zamierzonej wysokości (rzędnej) w przypadku awarii systemu sterowania (od wielkości otwarcia segmentów i poziomu piętrzenia zależy wielkość odpływu). Kwestie powyższe zostały szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Z ww. ekspertyzy wynika również, że przepustowość rzeki Nysy Kłodzkiej na odcinku miejskim w Nysie nie odpowiada założeniom prac modernizacyjnych zakończonych w 2016 r., których wynikiem miało być zapewnienie bezpiecznego przeprowadzenia przez odcinek miejski przepływu powodziowego wynoszącego 1400 m³/s. W ekspertyzie wskazano, że wyniki przeprowadzonego modelowania sugerują, że przepustowość koryta na odcinku do wodowskazu Nysa wynosi dokładnie 1000 m³/s (ze względu na osiągnięcie rzędnej brzegu na wysokości mostu w km 61+896), natomiast poniżej wodowskazu przepływ 1000 m³/s powoduje wystąpienie wody z koryta.

(akta kontroli t. III, str. 30-37, 154-166, 205-218, 358-394)

1.20. W czasie powodzi łączność radiowa na zbiornikach na obszarze ZZ w Nysie, zrealizowana w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły RZGW we Wrocławiu zrealizowało Kontrakt 4B.1/4³⁹ pn. „Budowa Centrów Operacyjnych w RZGW Wrocław i Kraków cyfrowa łączność dyspozytorska dla obiektów hydrotechnicznych dla RZGW Wrocław (w tym częściowo obiekty odrzańskie będące w RZGW Gliwice)”, nie działała. Wg informacji na stronie PGW Wody Polskie, zadanie zostało zakończone w 2022 r. Szerzej zostało to opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. I, str. 117-143, 449-451, t. III, str. 56-59)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

³⁹ Dostęp 27 sierpnia 2025 r. [<https://www.gov.pl/web/wody-polskie-wroclaw/projekt-ochrony-przeciwpowodziowej-w-dorzeczu-odry-i-wisly>]

1. W okresie od 15 do 16 września 2024 r. w ZZ w Nysie wystąpiły przypadki braku przekazywania do właściwych podmiotów istotnych informacji związanych z sytuacją powodziową, co NIK uznaje za nierzetelne. Dotyczy to:

[1] Kierownictwo ZZ w Nysie nie przekazało do organów zarządzania kryzysowego szczebla powiatowego i gminnego opracowania pn. „Strefy zagrożenia powodziowego dla rzeki Nysa Kłodzka poniżej zbiornika Nysa dla charakterystycznych zrzutów ze zbiornika”. Opracowanie to ZZ w Nysie otrzymał 14 września 2024 r. z COOP w godzinach 22:18 – 22:23. W treści maila pracownik COOP poinformował, że *mapy z naniesionym zasięgiem zalewu przy zrzucie ze zb. Nysa 600m³/s opracowane w 2008 r. nie uwzględniają wykonanych inwestycji oraz aktualnego stanu zagospodarowania doliny*. Z powyższym opracowaniem odmiennie od Kierownictwa ZZ w Nysie postąpił Kierownik Jazu w Lewinie Brzeskim, który przesłał mapy do służb zarządzania kryzysowego w Lewinie Brzeskim. Była Dyrektor zeznała, że nie pamięta maili w sprawie przekazania do ZZ w Nysie zasięgów zalewów przy określonym zrzucie. Dyrektor ZZ w Nysie wyjaśnił, że powyższe opracowanie nie uwzględniało modernizacji zbiornika Nysa i koryta rzeki poniżej zbiornika zrealizowanej w latach 2012-2016. Zdaniem NIK w tych okolicznościach zasadne było przekazanie posiadanych opracowań wraz ze wskazaniem, że zostały one sporządzone przed modernizacją zbiornika i koryta rzeki Nysa Kłodzka.

(akta kontroli t. I, str. 372-378, t. II, str. 103-105, 107)

[2] ZZ w Nysie nie przekazał do powiatowych i gminnych służb zarządzania kryzysowego w Nysie informacji od Kierownika zbiornika Nysa o wylewaniu wody z Białej Głuchołaskiej, przesłanej mailem 15 września o godz. 8:33. W treści maila Kierownik przekazał, że woda z Białej Głuchołaskiej wylała się na pola i częściowo wpada do przepławki na wysokości zabudowań dzielnicy Zamłynia. Był sygnał wskazujący na zagrożenie dla miasta Nysy na skutek wylania rzeki Białej Głuchołaskiej.

NIK wskazuje, że informacja przekazana przez Kierownika o godzinie 8:33 powinna zostać przekazana do miejskich i powiatowych służb zarządzania kryzysowego i bezpieczeństwa.

Była Dyrektor zeznała, że nie pamięta okoliczności związanych z mailem od Kierownika. Były Zastępca wyjaśnił, że nie odbierał maili w tym czasie, ponieważ cały czas przebywał w terenie, a informację o wylaniu wody z Białej Głuchołaskiej otrzymał w sztabie wojska w hali Nysa, około godziny 13, przekazał ją telefonicznie byłej Dyrektor, która o 13:07 zamieściła w aplikacji. Treść informacji zamieszczonej przez byłą Dyrektor: *„Przerwany wał na Białej Głuchołaskiej od strony Przełęku i Białej Nyskiej. Woda zalewa Nysę. Brak dojazdu. Potrzebny helikopter, który rozpozna, w którym miejscu i jak to zabezpieczyć.”*.

NIK wskazuje, że była Dyrektor zeznała, że zajmowała się przetwarzaniem informacji, które otrzymała z terenu, pomimo tego upłynęły 4,5 godziny od czasu wysłania maila przez Kierownika zbiornika Nysa, do czasu kolejnej informacji dotyczącej wylania wody i zagrożenia ze strony rzeki Biała Głuchołaska i dopiero ta kolejna informacja została przekazana do służb

zarządzania kryzysowego (przy czym pierwotnym źródłem informacji przekazanej o godz. 13:07 nie byli pracownicy PGW WP).

(akta kontroli t. I, str. 452-463, t. II, str. 117, t. III, str. 233-240, 256-272)

[3] Kierownik zbiorników w Stroniu Śląskim i Międzygórzu nie przekazał informacji do COOP i do ZZ w Nysie o wyrażeniu zgody na układanie worków z piaskiem na zaporze zbiornika w Stroniu Śląskim. Instrukcja eksploatacji suchego zbiornika w Stroniu Śląskim nie określała sposobu postępowania na wypadek zagrożenia przelania wody przez koronę zbiornika, w tym dotyczących podwyższania piętrzenia w zbiorniku poprzez układanie worków piaskiem na koronie zapory. Worki z piaskiem zaczęto układać około godziny 17 w dniu 14 września 2024 r. Kierownik zeznał, że nie polecał, ale wyraził zgodę na układanie worków z piaskiem na zaporze. To operator zadzwonił w tym temacie, ale nie pamięta, czy poinformował go, że taka prośba została zgłoszona ze sztabu kryzysowego w Stroniu Śląskim. Do niego nikt z Urzędu Miejskiego nie dzwonił. Kierownik nie konsultował decyzji o wyrażeniu zgody na układanie worków z COOP oraz z ZZ w Nysie, ponieważ nie uważał tego za potrzebne. Wzorował się na powodzi z 1997 r. Rozmawiał o tym również z Kierownikiem Nadzoru Wodnego w Kłodzku, który również nie widział przeszkód dla takiego działania. Zeznał również, że Operator chyba dzwonił również bezpośrednio do Kierownika Nadzoru w tym temacie, ale nie pamięta czy przed czy po rozmowie z nim. Ale o układaniu worków ostatecznie zdecydował on. O podjęciu tej decyzji nie poinformował COOP i ZZ w Nysie, jednak nie potrafi wyjaśnić, dlaczego nie przekazał tej informacji. NIK wskazuje, że decyzja o układaniu worków z piaskiem była istotną informacją związaną z sytuacją kryzysową, która powinna być zakomunikowana właściwym podmiotom. Należy wskazać, że tego rodzaju nadzwyczajne działanie, nieprzewidziane w instrukcji eksploatacji zbiornika, powinno być w ocenie NIK przedmiotem konsultacji w komórkami merytorycznymi w PGW WP, odpowiedzialnymi za kwestię bezpieczeństwa budowli piętrzących, jak również z Centrum Technicznej Kontroli Zapór IMGW-PIB. Należy również zauważyć, że korona zapory zbiornika Stronie Śląskie została już podwyższona po powodzi w 1997 r.

(akta kontroli t. III, str. 38-55)

[4] Nie przekazano informacji o rozpoczęciu niszczenia czołowej zapory ziemnej zbiornika w Stroniu Śląskim do właściwych gminnych i powiatowych organów zarządzania kryzysowego i komórek PGW WP. Operator zbiornika zeznał, że tuż przed rozmyciem zapory rozmawiał ze strażnikiem miejskim, który nie przepuścił go do zapory, a gdy zauważył, że zapora ulega rozmyciu, powiedział strażnikowi, aby jechał do sztabu kryzysowego przekazać informację o rozmyciu zapory. W sztabie byli ludzie, którzy wiedzieli kogo dalej powiadamiać. Zeznał również, że nie mógł opuszczać stanowiska w związku z tym, że był sam na zaporze, a poza tym nie miał możliwości wyjazdu z budynku.

NIK wskazuje, że informacja o rozpoczęciu procesu degradacji zapory, była istotna z punktu widzenia zapewnienia bezpieczeństwa dla mieszkańców nie tylko Stronia Śląskiego, ale również innych miejscowości położonych poniżej zapory. Dlatego należało tę informację przekazać niezwłocznie do właściwych podmiotów, w tym również w ramach struktury PGW WP, i powinno to

nastąpić na samym początku procesu niszczenia zapory, który trwał ponad godzinę.

(akta kontroli t. III, str. 38-55)

[5] Kierownik zbiorników Topola i Kozielno nie przekazał Burmistrzowi Paczkowa informacji o ewakuacji pracowników obsługi zbiorników. Jak zeznał Kierownik, decyzję o ewakuacji podjął około godziny 19, 15 września 2024 r., po czym obsługa zbiornika ewakuowała się ze zbiorników do miejsca zamieszkania. Informacje w powyższej sprawie przekazał telefonicznie byłej Dyrektor. Nie ma śladów rewizyjnych, wskazujących, że była Dyrektor przekazała tę informację do służb zarządzania kryzysowego. Była Dyrektor zeznała, że nie pamięta tych okoliczności, informacje przekazywała dalej, jednak nie pamięta komu.

NIK wskazuje, że informacja o podjęciu decyzji o ewakuacji pracowników obsługi zbiorników ze względów bezpieczeństwa, powinna być przekazana niezwłocznie do powiatowych i gminnych organów zarządzania kryzysowego, na obszary, na które mogą oddziaływać przedmiotowe zbiorniki.

(akta kontroli t. II str. 138, t. III, str. 1-10, 72-116)

[6] Kierownik zbiornika Nysa i ówczesne kierownictwo ZZ w Nysie, nie przekazali informacji do COOP, że przy zwiększeniu zrzutu ze zbiornika Nysa do 1000 m³/s, nastąpi przelanie wody przez wały przeciwpowodziowe Nysy Kłodzkiej. Była Dyrektor zeznała, że informację o możliwym przelaniu wody w korycie Nysy Kłodzkiej otrzymała z terenu. Kierownik zbiornika Nysa zeznał, że przy odpływie wody ze zbiornika w wielkości 800 m³/s udał się w teren i stwierdził, że zwiększenie zrzutu na 1000 m³/s spowoduje lokalne przelanie się wody przez wały, o czym poinformował byłą Dyrektor, gdyż była ona w kontakcie z lokalnymi służbami zarządzania kryzysowego oraz że nie wie dlaczego nie skierował informacji bezpośrednio do COOP.

NIK wskazuje, że taka istotna informacja powinna być niezwłocznie przekazana do COOP.

(akta kontroli t. III, str. 11-23, 30-37, 154-166, 256-272)

[7] Nie przekazano do gminnych i powiatowych organów zarządzania kryzysowego oraz do RZGW we Wrocławiu informacji, że dane z systemu sterowania jazami wskazywały, że mógł nie być zapewniony swobodny przepływ wód powodziowych bowiem według tych danych jedna z klap na jazie nr 1 i trzy kłapy na jazie nr 2 w Nysie znajdowały się powyżej progów stałych jazów.

Dyrektor ZZ w Nysie wyjaśniła, że Kierownik jazów i Kierownik zbiornika Nysa nie informowali wskazanych instytucji o tym, że kłapy na jazach nie zostały całkowicie położone, ponieważ byli przekonani, że taka sytuacja nie miała miejsca. Kłapy były opuszczane aż do momentu zablokowania ich ruchu przez układ hydrauliczny. Po takim zablokowaniu, dla pewności wykonano jeszcze kilkakrotnie próby uruchomienia układu hydraulicznego w celu obniżenia poziomu kłap. Ponieważ układ hydrauliczny za każdym razem blokował ruch kłap nie pozwalając na dalsze ich obniżenie, oznaczało to, że kłapy są obniżone do najniższego możliwego położenia. Na jazach nie ma żadnej technicznej możliwości, aby obniżyć kłapy bardziej niż do momentu zablokowania przez układ hydrauliczny, w związku z tym kierownictwo było przekonane, że kłapy zostały położone.

Kierownik jazów wyjaśniła, że z okresu powodzi nie posiada dokumentów potwierdzających położenie kłap oraz że w trakcie powodzi kłapy jazów były

kładzione naprzemiennie do momentu wyłączenia przez system przeciążeniowy lub nadmierny przekos kłapy. Ze względu na brak stałej obsługi na jazach nie mogła zweryfikować poprawności wyświetlonych danych w systemie. Przy warstwie wody powodziowej nad klapą nie było możliwości stwierdzenia na jakiej rzędnej znajduje się dana klapa oraz czy nie jest zagrożone bezpieczeństwo budowli. Przy blokowaniu przez system hydrauliczny kłapy, interwencja pracowników na obiekcie i tak nie zmieniałaby dalszego położenia kłapy a instrukcja nie podaje co należy wykonać w przypadku przeciążenia układu hydraulicznego. Kilukrotna próba ponownego załączenia układu nie przyniosła pożądanego efektu. Kierownik wyjaśniła również, że dopiero w okresie badań pracowników Uniwersytetu Przyrodniczego⁴⁰ stwierdzono, że dane z systemu sterującego nie pokrywają się z faktycznym położeniem kłapy.

Wyjaśniła też, że nie przekazała informacji o tym, że dane z systemu sterującego jazami nr 1 i nr 2 w Nysie wskazujące że w dniu 14 września 2024 r. istnieje możliwość, że kłapy nie zostały całkowicie położone w celu swobodnego (pełnym przekrojem światła jazu) przepuszczenia wód powodziowych, otrzymała w grudniu 2025 r. gdy otrzymała Ekspertyzę pracy zbiorników retencyjnych na rzece Nysa Kłodzka i Odra (...) wykonaną przez Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu oraz że nie ma wiedzy na podstawie jakich parametrów zostało to sformułowane, skoro w trakcie ekspertyzy nie były dokonywane pomiary geodezyjne na klapach jazów w kontekście parametrów jakie są wyświetlane w systemie sterowania. Dopiero w trakcie prób w maju 2025 r., gdy kłapy zostały położone można było zauważyć, że występuje rozbieżność między położeniem kłapy jazów a odzwierciedleniem w systemie sterowania. Kierownik wyjaśniła, że nie miała podstaw do stwierdzenia, że kłapy jazów w czasie powodzi nie są położone i z tego względu nie przekazała informacji do RZGW we Wrocławiu jak i do ZZ w Nysie. Dyrektor ZZ wyjaśniła, że do czasu powodzi w 2024 r. kłapy jazów nie były kładzione w pełnym zakresie. Nie ma urządzeń dodatkowych np. wskaźników mechanicznych zamontowanych wewnątrz filarów, umożliwiających sprawdzenie rzędnych kłapy, co uniemożliwiało zweryfikowanie poprawności wskazań systemu sterującego. Zjawisko z „zafałszowanymi” danymi zostało zaobserwowane w trakcie prób w maju 2025 r., gdzie przy zrzucie 10 m³/s widoczne były kłapy i można było z kamer zaobserwować położenie kłapy w stosunku do rzędnych. Dodatkowo w trakcie powodzi jak i w trakcie prób na klapie środkowej jazu nr 1 stwierdzono, że w trakcie pracy kłapa „w dół” w pewnym momencie system sterujący wskazywał ruch kłapy do góry i rzędne kłapy również zmieniały się w górę. ZZ w Nysie zwrócił się do Wydziału Informatyki RZGW we Wrocławiu o ustalenie przyczyny nieprawidłowych wskazań pracy kłapy. Znalaziono błąd w systemie, niemniej dla prawidłowego zweryfikowania wymagane jest przeprowadzenie prób kłapy w pełnym zakresie wraz z pomiarem geodezyjnym położenia kłapy. Ponadto, Dyrektor wyjaśniła, że analiza dokumentu DTR Jazy Kłapowe wskazuje, że jej zakres nie obejmuje szczegółowych procedur postępowania w sytuacjach związanych z wyłączeniem układu hydraulicznego pod obciążeniem lub występowaniem zwiększonych oporów pracy mechanizmu. Zapisy w Pozwoleniu Wodnoprawnym i związaną z nim Instrukcją Gospodarowania Wodą, nakazują utrzymanie stałego poziomu piętrzenia na rzędnej NPP (jaz 1 186,75 mKr, jaz 2 185,00 mKr) w celu zabezpieczenia poboru wód z rzeki Nysy Kłodzkiej poniżej zbiornika Nysa dla potrzeb innych użytkowników wody. W

⁴⁰ Badania pracowników Uniwersytetu Przyrodniczego zostały wykonane w 2025 r.

tych dokumentach położenie klap odbywa się w przypadku zrzutów powodziowych, tj. odpływu ze zbiornika Nysa powyżej przepływu dozwolonego $Q_{\text{doz}} = 400\text{m}^3/\text{s}$ (przepływ poniżej budowli piętrzącej, który nie powoduje szkód powodziowych na terenach poniżej tej budowli). Instrukcja eksploatacji w żadnym punkcie nie podaje potrzeby sprawdzania całkowitego położenia klap, manewr taki, w normalnych warunkach wymagałby opróżnienia odcinka rzeki z wód podpiętrzonych przez jaz, nie da to też pełnego obrazu pracy jazu przy pełnym obciążeniu wodą. Sprawdzenie wymagałoby też zapewnienie obsługi geodezyjnej celem weryfikacji rzędnych klapy w stosunku do danych wyświetlanych w systemie sterowania. Na obiekcie na chwilę obecną nie ma urządzeń do weryfikacji wysuwu tłka jak i położenia klapy. Z wiedzy jaką posiada ZZ w Nysie, na żadnym z jazów ruchomych nie wykonuje się takich prób.

Zdaniem NIK, problemy z położeniem klap na jazach były istotną informacją, która powinna być przekazana niezwłocznie do organów zarządzania kryzysowego, a także wewnątrz PGW WP. Skoro system sterowania wskazywał wówczas rzędne klap powyżej rzędnych progów stałych jazów to należało takie informacje przekazać. Ponadto, sprawność klap na jazach powinna być sprawdzana okresowo i ewentualne nieprawidłowe działanie klap lub systemu sterowania powinno być wykryte przed powodzią.

(akta kontroli t. III, str. 176-184, 280-284, 273-284, 358-394)

2. ZZ w Nysie nie dysponował odpowiednim wyposażeniem oraz zasobami kadrowymi, co skutkowało niezapewnieniem efektywnego monitorowania obiektów hydrotechnicznych oraz wałów przeciwpowodziowych. W okresie zagrożenia powodziowego i powodzi ZZ w Nysie do monitorowania stanu wałów przeciwpowodziowych i zbiorników wodnych dysponował jedynie samochodami. Nie dysponowano bezzałogowymi statkami powietrznymi, które można byłoby wykorzystać do rozpoznania miejsca uszkodzenia zbiornika Topola, a także wałów na Białej Głuchołaskiej.

Dyrektor wyjaśnił, że monitorowanie stanu wałów przeciwpowodziowych oraz zbiorników realizowane było siłami własnymi pracowników ZZ. Zadanie realizowane było przez obsługę zbiorników, pracowników nadzorów wodnych i pracowników działu utrzymania. Jednorazowo było to około 12 osób. Nadzór obejmował 10 zbiorników oraz ponad 100 km wałów przeciwpowodziowych. Rozpoznania skali uszkodzenia wałów przeciwpowodziowych na rzece Biała Głuchołaska i zagrożenia wynikającego z uszkodzenia, a także określenia możliwości działań związanych z zabezpieczeniem wyrwy dokonano 17 września 2024 r., tj. dwa dni po przerwaniu wałów. Informację o przerwaniu wałów były Zastępca Dyrektora otrzymał w sztabie wojska w hali Nysa, 15 września około godziny 13. Były Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że ZZ w Nysie nie miał możliwości rozpoznania skali zniszczeń, ponieważ nie posiadał odpowiedniego sprzętu, głównie środków powietrznych. Wyjaśnił również, że do oceny sytuacji potrzebne były helikoptery, które wtedy skierowane były do Stronia Śląskiego. Oblot helikopterem nad miejscem uszkodzenia wykonano 17 września 2024 r., a 18 września 2024 r. wojska inżynieryjne rozpoczęły działania związane z zabezpieczeniem wyrwy przy użyciu sprzętu gaśnicowego. W pracach uczestniczyli strażacy. Była Dyrektor wyjaśniła, że nie wie, dlaczego

zabezpieczanie wyrwy na wałach Białej Głuchołaskiej rozpoczęło się dopiero 18 września 2024 r.

Według informacji uzyskanych z Gminy Paczków, informację o gwałtownym podniesieniu wody w zbiorniku Kozielno Burmistrz uzyskał od sołtysa wsi Kozielno około godziny 5 rano (16 września 2024 r.). Natomiast obsługa zbiorników ustaliła powód tego zjawiska około godziny 9:15-9:30.

Kierownik zbiorników Topola i Kozielno zeznał, że w związku z nietypową sytuacją zgłoszoną przez pracownika w godzinach porannych 16 września 2024 r. – tj. gwałtownym podniesieniem wody w zbiorniku Kozielno, w celu ustalenia przyczyn tego zjawiska, Burmistrz Paczkowa wynajął kogoś z dronem, aby dokonał sprawdzenia wałów zbiornika Kozielno. Kierownik zbiorników z kolei poprosił właściciela kopalni surowców mineralnych, by objechał lewostronny wał zbiornika Kozielno i dokonał sprawdzenia czy jest szczelny.

W ocenie NIK, posiadanie bezzałogowych statków powietrznych (dronów z możliwością pracy w nocy i zapewnienie przeszkolonego personelu poprawiłoby efektywność monitorowania zbiorników oraz szybkie ustalenie niepożądanych zjawisk czy wykrycie awarii.

NIK zwraca uwagę, że w obszarze właściwości ZZ w Nysie znajduje się pięć zbiorników retencyjnych oraz sześć zbiorników suchych, cztery przepompownie i około 2500 km cieków, z których znaczna część to cieki o charakterze górskim. Ponadto, długość wałów przeciwpowodziowych na terenie ZZ w Nysie wynosi około 107 km. Bez odpowiedniego wyposażenia i niezbędnej liczby pracowników, nie jest możliwe skuteczne realizowanie zadań i sprawne monitorowanie obiektów, wałów i cieków wodnych w czasie powodzi, a co za tym idzie - efektywne współuczestniczenie w zapewnieniu ochrony ludności i mienia przed powodzią, na poziomie zlewni.

W ocenie NIK, konieczne jest wzmocnienie kadrowe i sprzętowe Zarządu Zlewni w Nysie, tak aby zapewnić odpowiednią liczbę osób zaangażowanych w akcję przeciwpowodziową i obsługujących obiekty hydrotechniczne w czasie powodzi oraz sprzęt wspomagający monitorowanie obiektów, nawet w nocy.

(akta kontroli, t. I, str. 118-133, 198-208, 367,
452-463 t. II, str. 117, t. III, str. 233-240,
256-272, 285-357)

3. W ZZ w Nysie nie zapewniono obsadzenia określonego w § 63 pkt 3 Regulaminu Organizacyjnego PGW WP Samodzielnego stanowiska pracy ds. Ochrony Przeciwpowodziowej, realizującego wybrane zadania Pionu Ochrony przed Powodzią i Suszą. NIK uznaje to za nierzetelne. Dyrektor ZZ w Nysie wyjaśnił, że nie został przyznany etat ZZ w Nysie, aby obsadzić to stanowisko.

Regulamin Organizacyjny w § 64 ust. 3 określa zadania przypisane do realizacji na Samodzielnym stanowisku pracy ds. Ochrony Przeciwpowodziowej, są to m.in. organizowanie i prowadzenie obserwacji i analizy zjawisk hydrologicznych i lodowych oraz przekazywanie danych do COOP, współpraca z COOP oraz właściwymi miejscowo organami zarządzania kryzysowego na szczeblu administracji rządowej i samorządowej w zakresie profilaktyki przeciwpowodziowej oraz zagrożeń powodzią i suszą, współuczestnictwo w zapewnieniu ochrony ludności i mienia przed powodzią przeciwdziałaniu skutkom suszy na poziomie zlewni, pełnienie dyżurów w okresie zagrożenia powodziowego i powodzi, w tym również dyżuru zdalnego, udział w akcji przeciwpowodziowej, przygotowywanie raportów dotyczących stanu

administrowanych obiektów oraz strat powodziowych każdorazowo po przejściu fali powodziowej.

NIK wskazuje, że do zadań Samodzielnego stanowiska pracy ds. Ochrony Przeciwpowodziowej przypisane zostały kluczowe czynności w czasie zagrożenia powodziowego i powodzi, zatem ZZ w Nysie powinien zapewnić obsadzenie tego stanowiska, ewentualnie wnioskować do RZGW o wsparcie na czas zagrożenia powodziowego i powodzi merytorycznymi pracownikami.

(akta kontroli t. III, str. 241-244, 358-394)

4. W ZZ w Nysie nie zapewniono przestrzegania obowiązków wynikających z wewnętrznych procedur powstałych na wypadek wystąpienia zagrożenia powodzią i powodzi. NIK uznaje to za nierzetelne. Dotyczy to:

[1] Nie zapewniono powołania Zespołu ds. monitorowania wałów i nie dokonywano komisyjnych przeglądów sytuacji wraz z zaproszonymi uczestnikami służb oraz instytucji. Zadanie takie wynikało z Zarządzenia nr 48, w którym określono, że w trybie 2 - alarmowym wyróżnia się w szczególności: (...) zbieranie informacji o przeglądzie sytuacji w przypadku przekroczenia stanu alarmowego, wykonywanej przez zespół operacyjny ochrony przeciwpowodziowej w ZZ wraz z zaproszonymi uczestnikami służb oraz instytucji (wg załącznika nr 1 do zarządzenia) i przesyłanie tych informacji do Centrum KZGW. Zdaniem NIK było to nierzetelne. Była Dyrektor zeznała, że nie powoływała formalnie takiego zespołu, a wszystkie informacje zbierała ona, jej Zastępca oraz Kierownik Jazu w Lewinie Brzeskim i Kierownik Działu Utrzymania w ZZ w Nysie.

Dyrektor wyjaśnił, że funkcję takiego zespołu pełniły osoby zaangażowane w akcję powodziową, tj. osoby dyżurujące, Dyrektor ZZ, Zastępca Dyrektora, Kierownik Działu Utrzymania, kierownicy obiektów hydrotechnicznych i kierownicy nadzorów wodnych lub osoby zastępujące, a informacje i ustalenia przekazywane były do COOP przez byłą Dyrektor, ponadto ze względu na dynamikę i ilość zdarzeń oraz obciążenie ogromną ilością zadań osób zaangażowanych w akcję powodziową w dniach powodzi, nie prowadzono rejestru odbywanych wizji terenowych i spotkań z przedstawicielami służb i instytucji oraz nie sporządzano dokumentacji z tych czynności. Dyrektor wyjaśnił również, że monitorowanie wałów przeciwpowodziowych oraz zbiorników realizowane były siłami własnymi pracowników ZZ w Nysie, przez obsługę zbiorników, pracowników nadzorów wodnych i pracowników działu utrzymania ZZ w Nysie. Jednorazowo było to około 12 osób, a nadzór obejmował 10 zbiorników oraz ponad 100 km wałów przeciwpowodziowych. Nie było zadysponowanych w tym celu pracowników spoza terenu ZZ w Nysie, a ZZ w Nysie nie posiadał umów z pomiotami zewnętrznymi dotyczących monitorowania wałów.

(akta kontroli t. I, str. 199-208)

[2] Nie przekazywano do COOP meldunków z pełnionych dyżurów. Obowiązek ich przesyłania wynikał z pkt 17 ppkt 9 – 12 zarządzenia nr 48. Przywołane przepisy nakładają obowiązek sporządzania meldunków z pełnionych dyżurów, zgodnie z częstotliwością ustaloną przez Kierownika COOP RZGW, a raporty sporządzane przez obsługę zbiorników o istotnym znaczeniu przeciwpowodziowym, mają być przekazywane jednocześnie do Dyrektora ZZ i COOP, scalony meldunek obejmujący raporty z NW i obiektów hydrotechnicznych, Dyrektor ZZ przekazuje niezwłocznie do COOP. Wszystkie

meldunki winny być sporządzone według wzoru i zawierać informacje dotyczące głównie: opisu zdarzeń jakie miały miejsce w okresie objętym raportem, opisu zakresu podjętych działań oraz interwencji, informacji dodatkowych, związanych np. z mogącymi nastąpić zagrożeniami, bieżącymi potrzebami, zarówno w zakresie technicznym, jak i organizacyjnym. Dyrektor ZZ w Nysie wyjaśniła, że meldunki z danymi ze zbiorników retencyjnych były przekazywane do COOP zgodnie z poleceniami otrzymywanymi z COOP, na bieżąco przekazywane były też informacje dotyczące sytuacji na suchych zbiornikach przeciwpowodziowych oraz pozostałym terenie mailowo i telefonicznie, ale ze względu na bardzo duże obciążenie obowiązkami pracowników ZZ w Nysie, nie sporządzano meldunków w innej formie.

NIK zwraca uwagę, że ZZ w Nysie nie przekazywał meldunków do COOP w sposób usystematyzowany Zarządzeniem nr 48 oraz zgodnie z częstotliwością określoną w poleceniach: V.RPC.622.15.2024.MMe.402 z 12 września 2024 r., V.RPC.622.15.2024.MMe.402 z 13 września 2024 r. oraz V.RPC.622.15.2024.MMe.402 z 14 września 2024 r. Mając na uwadze, że koordynacją działań przeciwpowodziowych zajmowało się COOP, przekazywanie informacji do COOP z terenu powinno odbywać się w sposób skoordynowany i zgodny z wyznaczonym cyklem.

(akta kontroli t. III, str. 233-240)

[3] NW ZZ w Nysie nie prowadzono Dziennika dyżurów powodziowych. Obowiązek ich prowadzenia wynikał z pkt 4.10 dokumentu pn. Plan działania w sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi – część II Procedury reagowania.

Dyrektor ZZ w Nysie wyjaśniła, że dokumentowanie dyżurów odbywało się w formie grafików oraz w skrzynce pocztowej email, na którą wpływały informacje.

NIK wskazuje, że Plan działania wyraźnie określa obowiązek prowadzenia Dziennika dyżurów powodziowych określając jednocześnie ich konkretny wzór. NIK nie podziela wyjaśnienia Dyrektora ZZ w Nysie w tym zakresie, bowiem istotą przywołanego przepisu było systematyczne dokumentowanie zdarzeń powodziowych. Wzór Dziennika dyżurów powodziowych prowadzonego w jednostkach organizacyjnych w terenie określa, że należy tam odnotowywać, między innymi treść przekazanych informacji, poleceń, podjęte działania, istotne informacje i wydarzenia związane z prowadzonym dyżurem itp., a także datę i godzinę otrzymania i przekazania informacji. Obowiązkiem ZZ w Nysie było więc prowadzenie Dziennika dyżurów powodziowych, w którym zawarte byłyby wszystkie zdarzenia w obszarze właściwości ZZ w Nysie chronologicznie i w sposób ciągły przez osoby pełniące dyżury powodziowe.

(akta kontroli t. III, str. 167-175)

[4] Nieterminowo sporządzono i przekazano do COOP grafik dyżurów całodobowych wprowadzony poleceniem V.RPC.622.15.2024.MMe.402 z 13 września 2024 r. (przesłany do ZZ w Nysie 15 września 2024 r. o godzinie 11:03). Grafik należało przesłać do COOP do godziny 16:00 15 września 2024 r. ZZ w Nysie przesłał grafik dyżurów całodobowych do COOP 19 września 2024 r. Była Dyrektor zeznała, że co do zasady grafiki były przekazywane do COOP przez Kierownika Działu Organizacyjnego, z którą ustalała treść grafików, ale nie pamięta czy po wprowadzeniu grafików całodobowych,

został on przekazany do RZGW, a także, że ona całodobowy dyżur pełniła będąc pod telefonem, jednak do grafików się nie wpisywała. Kierownik Działu Organizacyjnego wyjaśniła, że sporządziła grafik 19 września 2024 r., gdy dostała takie polecenie od byłej Dyrektora.

(akta kontroli str. t. I, str. 239-241, 415-448)

5. ZZ w Nysie nie wykonał zaleceń po przeglądzie wałów na Białej Głuchołaskiej. Protokół z rocznego przeglądu stanu technicznego wału przeciwpowodziowego rzeki Biała Głuchołaska P-3,90 km m. Bodzanów – Głuchołazy km 13+800 do 18+500 z 30 listopada 2023 r. wskazywał, że poddany kontroli wał był w stanie dostatecznym, wymagającym remontu wraz z uzupełnieniem wyposażenia przepustów kłapy. W protokole zawarto 11 zaleceń do wykonania, których do czasu powodzi nie zrealizowano. NIK uznaje to za nierzetelne. Była Dyrektora zeznała, że nie wie, dlaczego zalecenia nie zostały wykonane, mogło to być spowodowane brakiem środków oraz tym, że wał nadawał się do dalszego użytkowania. Dyrektor wyjaśnił, że zalecenia nie zostały wykonane z powodu braku środków finansowych.

(akta kontroli t. I, str. 415-448)

6. W przypadku zbiornika w Stroniu Śląskim nie zapewniono dwuosobowej obsługi, a także efektywnego monitorowania zbiornika i skutecznego przekazywania informacji o zagrożeniu do organów zarządzania kryzysowego oraz wewnątrz struktury PGW WP, pomimo istniejącego monitoringu wizyjnego na obiekcie.

Według Pkt 2.2.2. Instrukcji Eksploatacji dla suchego zbiornika przeciwpowodziowego Stronie Śląskie „W okresie trwania akcji przeciwpowodziowej służba na zbiorniku powinna trwać bez przerwy, przy czym ilość obsługi powinna wynosić co najmniej 2 osoby na jednej zmianie z tym, że jedna z nich pełni funkcję strażnika”. Pomimo tego, w okresie powodzi nie została zapewniona dwuosobowa obsługa na jednej zmianie.

Była Dyrektora zeznała, że wiedziała, że obsada kadrowa (liczba pracowników na zmianie) na zbiorniku w Stroniu Śląskim była niezgodna z wymaganiami wynikającymi z Instrukcji Eksploatacji oraz że przed powodzią było to wielokrotnie zgłaszane do RZGW we Wrocławiu. Zeznała również, że nie pamięta, dlaczego wzmocnienie kadrowe w czasie powodzi nie zostało skierowane do zbiornika Stronie Śląskie. Operator pełniący dyżur od godziny 7:00 15 września 2024 r. zeznał: *„Jeszcze około godziny 8:00 15 września 2024 r. byli żołnierze i układali worki od ul. Kościuszki. Poprosiłem dowódcę, żeby oddelegował jednego żołnierza do pomocy mi w ułożeniu worków między wałem ziemnym a pomostem, na odcinku kamiennym (w pobliżu słupa, na którym zamontowana jest kamera) gdzie woda przeciskała się przez zaporę. Ułożyłem tam kilka worków, zabezpieczając przesiekę. Po chwili żołnierze skończyli pracę i zostałem praktycznie sam. Byli tylko gapie. Staralam się doglądać zapory z worków z piaskiem. Coś poprawić. Ostatni raz przechodziłem przez budowlę zrzutową około godz. 10. Wtedy jeszcze woda nie przepływała po koronie zapory. Być może były niewielkie przesieki w zaporze z worków. Ze strażą miejską ze Stronia miałem kontakt, gdy ul. Kościuszki była już zalana. Straż Miejska kierowała ruchem, zabraniała przejazdu i przejścia ul. Kościuszki. Chciałem przejść do budowli, bo widziałem, że postępuje niszczenie zapory, ale strażnik miejski zabraniał przejścia. Było to tuż przed rozmyciem zapory. W czasie, gdy rozmawiałem ze strażnikiem miejskim to nastąpiło zmniejszenie*

przelewu wody od ul. Kościuszki. Odłoniło ulicę. Następnie podeszliśmy w kierunku zapory i zobaczyliśmy, że wał ziemny jest rozpruty. Wtedy powiedziałem strażnikowi, żeby pędził i dał znać do sztabu kryzysowego. Nie mogłem opuścić swojego stanowiska pracy i iść do sztabu kryzysowego oddalonego o około 1 km. Sztab nie miał meldunków na godzinę 8:00, na godzinę 9:00 i na godzinę 10:00, więc mógł tu ktoś przysłać po informację. strażnik Miejski przybył samochodem, nie pamiętam jakim, ale nie miał łączności ze sztabem kryzysowym”.

Operator zeznał, że 15 września 2024 r. w budynku strażnicówki obraz z kamer monitoringu był dostępny do godziny 10:40, a później nie pamięta. Proces rozpoczęcia niszczenia zapory obserwował z balkonu strażnicówki, woda zaczęła się przelewać przez wał w kierunku ul. Kościuszki około 10:15, wówczas nie było już dojścia na budowlę zrzutową, po raz ostatni był na budowlu około 10 w dniu 15 września 2024 r.

NIK wskazuje, że nie powinno dojść do pozostawienia zbiornika pod nadzorem jednego pracownika w sytuacji powodzi i sukcesywnie pogarszającej się sytuacji hydrologicznej, zwłaszcza od dnia 14 września 2024 r., wobec tego, że istniało realne zagrożenie wypływu wody ze zbiornika poprzez ziemną zaporę czołową, czego konsekwencją mogło być zniszczenie zapory.

Ponadto, nie zapewniono monitorowania stanu wody w piezometrach na zbiorniku w Stroniu Śląskim. NIK ocenia to jako niezetelne. Kierownik zeznał, że nie polecił dokonywania odczytów piezometrów na zbiorniku w dniach 14 i 15 września 2024 r., ponieważ obsługa nie została przeszkolona, w jaki sposób manualnie dokonywać odczytów podczas awarii systemu automatycznego, który nie działał w czasie powodzi, gdyż prace nie zostały jeszcze ukończone. Ponadto krawędzie kryz nowych urządzeń są na nowej, innej niż poprzednio wysokości.

Operator zeznał, że wyrwa w zaporze objęła obszar, w którym znajdowało się kilka piezometrów, a ostatnie odczyty piezometrów na zbiorniku Stronie były latem 2024 r. przy pomocy świstawki. 15 września nie dokonywał odczytu piezometrów, ponieważ był sam na dyżurze. Ponadto piezometry mają nowe obudowy i są pozamykane na klucze, nie ma rzędnych wysokości krawędzi obudowy i odczyty byłyby nieadekwatne. Drugi Operator zeznał, że ostatnie odczyty piezometrów dokonywane były w czerwcu 2024 r. 14 i 15 września nie dokonywano odczytów piezometrów, bo nie było na to czasu, był sam na zaporze i przekazywał dane o stanie wody i o tym co dzieje się na zaporze. Automatyczne odczyty piezometrów nie zostały uruchomione do czasu powodzi. Zdaniem NIK w okresie powodzi i piętrzenia wody w zbiorniku Stronie Śląskie powinna być zapewniona możliwość manualnego odczytu danych z piezometrów, niezależnie od nieukończenia prac związanych z wdrożeniem pomiarów automatycznych.

(akta kontroli t. III, str. 38-55, 358-394)

7. Instrukcja Gospodarowania Wodą i Instrukcja Eksploatacji dla suchych zbiorników Stronie Śląskie i Międzygórze były nieaktualne, co NIK ocenia jako niezetelne.

Dyrektor ZZ w Nysie wyjaśniła, że ZZ planował zlecenie aktualizacji IGW i IE - zadanie takie zostało przewidziane w ramach Programu realizacji zadań związanych z utrzymaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną w 2024 r. Jednak w związku z zamiarem zlecenia przez Jednostkę Realizującą Projekt Ochrony Przeciwpowodziowej

Dorzecza Odry i Wisły w RZGW we Wrocławiu, zintegrowanej instrukcji gospodarowania wodą dla wszystkich zbiorników suchych w Kotlinie Kłodzkiej w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły, odstąpiono od realizacji tego zadania i zamieniono jego zakres na opracowanie aktualizacji instrukcji eksploatacji dla zbiornika Stronie Śląskie oraz Międzygórze. Ze względu na to, że instrukcje eksploatacji dla zbiorników powinno się wykonać równolegle lub po wykonaniu i na podstawie IGW, zrezygnowano z realizacji zadania polegającego na zleceniu opracowania aktualizacji instrukcji eksploatacji dla zbiorników Stronie Śląskie i Międzygórze, w oczekiwaniu na opracowanie zintegrowanych IGW dla suchych zbiorników.

(akta kontroli, t. I, str. 374-414, t. III, str. 358-394)

8. Nie zapewniono działania wodowskazów [1] rejestrujący cyfrowy prawy przyczółek budowli zrzutowej zbiornika Topola [2] rejestrujący cyfrowy mur PG1 zbiornika Kozielno, [3] rejestrujący cyfrowy Otmuchów 1, [4] rejestrujący cyfrowy Otmuchów 3, do sprawności. Z-ca Dyrektora ZZ wyjaśniła, że wodowskaz Otmuchów 1 nie działał z powodu braku komunikacji między BOZ a punktem pomiarowym, a problem ten był natury teletechnicznej (związany był z siecią światłowodową i przesyłem danych), w ZZ w Nysie nie ma komórki zajmującej się tego typu zagadnieniami – problem został więc zgłoszony przez Kierownika zbiornika do RZGW we Wrocławiu, ale do czasu powodzi nie udało się usunąć usterki. Wodowskaz Otmuchów 3 był w trakcie odbudowy, której konieczność wynikała z kradzieży i zniszczenia) a odbudowa ujęta była w ramach projektu 4B/1/2. Wodowskazy Topola i Kozielno nie działały z powodu uszkodzenia. Kierownik zbiorników zeznał, że było to spowodowane brakiem środków finansowych na remont lub wymianę oraz że były inne wodowskazy, z których uzyskiwał dane.

NIK wskazuje, że możliwość odczytu danych z innych wodowskazów nie uzasadnia braku zapewnienia sprawności pozostałych wodowskazów.

(akta kontroli t. I str. 216-223)

9. W dniach 12-15 września 2024 r. nie dokonywano wpisów (nie odnotowywano) w dzienniku gospodarowania wodą zbiorników Topola, Kozielno, Otmuchów oraz Nysa danych dotyczących gospodarowania wodą (w tym odnośnie rzędnych wody górnej, wykorzystanej pojemności, dopływów oraz odpływów) przy każdej zmianie wielkości odpływu ze zbiorników Topola, Kozielno, Otmuchów oraz Nysa oraz z częstotliwością co najmniej co trzy godziny (w okresie powodzi) Było to niezgodne z § 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 31 maja 2019 w sprawie sposobu prowadzenia, częstotliwości dokonywania wpisów, oraz wzoru dziennika gospodarowania wodą. Ze wskazanych zbiorników w dniach od 12 do 14 września 2024 r. raportowano o godzinach: 8:00, 14:00 i 18:00, natomiast 15 września 2024 r. o godzinie 8:00 i 10:00 a następnie co godzinę. Wg danych odnotowanych w RZGW, przekroczenie stanów ostrzegawczych na wodowskazie Bardo miało miejsce o godzinie 17:00 a stanów alarmowych o godzinie 23:00, 13 września 2024 r. Z kolei przekroczenie stanów ostrzegawczych na wodowskazie

Głuchołazy nastąpiło o godzinie 13:00, a stanów alarmowych o godzinie 19:00, 13 września 2024 r.

Kierownicy zbiorników zeznali, że utożsamiali decyzję o częstotliwości raportowania do COOP z częstotliwością dokonywania wpisów w dzienniku gospodarowania wodą.

NIK wskazuje, że częstotliwości raportowania i przekazywania meldunków do COOP nie można utożsamiać z obowiązkiem dokonywania wpisów w dzienniku gospodarowania wodą wynikającym z przywołanego rozporządzenia.

(akta kontroli t. III, str.1-10, 24-37)

10. Na jazach nr 1 i 2 w czasie przepływów powodziowych nie zapewniono ciągłego dyżuru obsługi. Obowiązek zapewnienia ciągłego dyżuru obsługi wynika z Instrukcji obsługi i eksploatacji jazu nr 1 i nr 2. Kierownik wyjaśniła, że w czasie przepływów powodziowych na jazach nie było zapewnionej stałej obsługi, a część załogi zbiornika Nysa, której udało dojechać się do pracy zaangażowana była przy ratowaniu pompowni Siestrzechowice, Zwierzyniec, zasypywaniu wlotu do przepławki zbiornika. W okresie normalnej pracy jazów, obsługa zbiornika dokonuje bieżących przeglądów i usuwa ewentualne usterki. Wyjaśniła również, że jazy nie posiadają stałej obsługi a z Instrukcji wynika, że na każdym z jazów powinno być zatrudnionych 3 pracowników: elektryk, konserwator i operator jazu, dlatego nie było możliwości lokalnej obserwacji zachowywania się opuszczanych klap oraz ewentualnej weryfikacji ustawienia danej klapy.

(akta kontroli t. III, str. 176-184, 358-394)

11. Nie prowadzono dzienników jazów nr 1 i nr 2, pomimo, iż obowiązek taki wynikał z instrukcjach obsługi i eksploatacji jazów. Dyrektor ZZ wyjaśniła, że w histogramie systemu sterującego znajdują się wszystkie dane dotyczące pracy poszczególnych urządzeń na jazach. W formie papierowej dziennik jazów nie jest prowadzony, na bazie danych od pracowników zbiornika Nysa w wykonanych czynnościach (konserwacjach) oraz danych z systemu sterującego prowadzone są karty jazu nr 1 i nr 2.

NIK wskazuje, że w Instrukcji obsługi i eksploatacji obu jazów nie przewidziano odstępstw od obowiązku prowadzenia przez Kierownika dziennika jazu. Nadto, w załącznikach do Instrukcji obsługi i eksploatacji, znajdują się wzory dziennika jazu wraz z danymi, które dziennik jazu powinien zawierać tj. data (z podziałem na: dzień i godziną), rzędna zwierciadła wody WG, nazwisko wydającego polecenie otwarcia lub zamknięcia przelewu, rzędna górnej krawędzi klapy (z podziałem na: światło prawe, światło środkowe, światło lewe) oraz uwagi i podpis obsługującego.

(akta kontroli t. III, str. 176-184, 358-394)

12. W okresie użytkowania zbiornika Nysa przed powodzią w 2024 r. nie wykryto rozbieżności pomiędzy danymi o wielkości odpływu z urządzeń zrzutowych (segmentów) na głównej budowli zrzutowej wprowadzonymi do systemu sterowania oraz prezentowanymi przez system, a danymi zawartymi w tabeli 18.14 pn. „Wydatek jednej sekcji przelewowej [m³/s] w zależności od wysokości podniesienia segmentu” Instrukcji Gospodarowania Wodą na zbiornikach Otmuchów oraz Nysa zatwierdzonej pozwoleniem wodnoprawnym Zdaniem NIK było to nierzetelne.

Kierownik wyjaśnił, że nie było podstaw do sprawdzenia, że dane są rozbieżne, tym bardziej, że ta sama firma i projektanci wykonywali dokumentację i

nadzorowali modernizację zbiornika Nysa oraz wykonali Instrukcję Gospodarowania Wodą. Wykonane rzuty pokrywały się z wodowskazem Nysa, a aby dokonać sprawdzenia należałoby wykonać duży rzut jednym segmentem, ale Instrukcja Gospodarowania Wodą wskazuje, aby rzut rozkładać równomiernie na wszystkie segmenty dla równomiernego obciążenia budowli rzutowej. Wyjaśnił również, że od dłuższego czasu dysponował dokładniejszą tabelą, ale miała ona służyć w przypadku braku możliwości sterowania z wykorzystaniem elektroniki lub jej awarii.

NIK nie podziela wyjaśnienia Kierownika zbiornika Nysa. Zdaniem NIK, okres użytkowania obiektu był wystarczająco długi, aby przeprowadzić odpowiednie sprawdzenia (które powinny być dokonane niezwłocznie po zatwierdzeniu Instrukcji Gospodarowania Wodą). Odpływy ze zbiornika Nysa mają decydujący wpływ na sytuację hydrologiczną poniżej zbiornika, w związku z tym dane w systemie sterowania powinny być sprawdzone pod względem zgodności z zatwierdzoną pozwoleniem wodnoprawnym Instrukcją Gospodarowania Wodą. Obsługa zbiornika nie powinna w tym zakresie opierać się na domniemaniach zgodności danych. Porównanie danych z kodu źródłowego sterownika PLC z tabelą 18.14 z Instrukcji Gospodarowania Wodą ujawniłoby rozbieżności.

Niezależnie od powyższego, ww. rozbieżności powinny zostać zauważone w czasie powodzi w 2024 r. (tym bardziej wobec problemów z przeprowadzeniem wód powodziowych na odcinku miejskim w Nysie, poniżej zbiornika) poprzez porównanie danych prezentowanych w systemie sterowania z danymi wynikającymi z Instrukcji Gospodarowania Wodą i o sytuacji tej powinno być niezwłocznie powiadomione COOP.

W okresie od zakończenia modernizacji zbiornika Nysa nie weryfikowano faktycznej wielkości wysuwu tłoczyssk i otwarcia segmentów w stosunku do danych prezentowanych przez system sterowania. Powyższe nie było również objęte sprawdzeniem podczas kontroli rocznych i pięcioletnich przewidzianych przepisami prawa budowlanego. NIK ocenia to jako nierzetelne. Kierownik zbiornika Nysa zeznał, że nie dokonywano takich pomiarów, gdyż nie było podstaw do stwierdzenia, że system źle pokazuje lub faktyczny wysuw tłoka jest inny niż wynikający z systemu. Dane wodowskazu Nysa nie wskazywały, żeby dane z systemu sterowania były nieprawidłowe, a dokładność wodowskazu i urządzeń jest ustalona z jakimś błędem.

Zdaniem NIK, prawidłowość działania urządzeń technicznych powinna być okresowo sprawdzana, niezależnie od wskazań wodowskazu Nysa.

Jedna z sond służących do pomiaru poziomu piętrzenia w zbiorniku była umieszczona w miejscu objętym zasięgiem obniżenia zwierciadła wody przy odpływie ze zbiornika przez segmenty, co skutkowało podawaniem zaniżonej rzędnej piętrzenia w zbiorniku (przy większych odpływach). Ponadto w okresie użytkowania zbiornika Nysa po modernizacji nie ustalono, w przypadku awarii elektronicznego systemu sterowania, wiarygodnego sposobu ustawiania segmentów na budowli na określoną wysokość (od otwarcia segmentów i poziomu piętrzenia w zbiorniku zależy wielkość odpływu przez te urządzenia). Kierownik zbiornika Nysa wyjaśnił, że w trakcie eksploatacji stwierdzono, że przy braku danych ze sterownika nie posiada elementu, który umożliwiłby określenie wielkości otwarcia segmentu Instrukcja nie wskazywała w jaki sposób należy ustawić segment (otwarcie) w przypadku braku danych ze sterownika i nie podawała procedury postępowania. Wyjaśnił również, że wykonał zastępcze

rozwiązanie, naklejając na ślizgach segmentu wyznaczniki co 10 cm, a weryfikacja zrzutu odbywałaby się na podstawie wskazań wodowskazu Nysa. Zastępczego rozwiązania nie wprowadzono do Instrukcji, a po przeprowadzonych pomiarach w ramach badań Uniwersytetu Przyrodniczego, Kierownik stwierdził, że jego rozwiązanie na blasze ślizgowej (po ruchu segmentu) nie odzwierciedla otwarcia segmentu w pionie wskazanych w IGW, ponieważ przy dużych otwarciach wartości się rozjeżdżają, a pomysł na rozwiązanie przedstawiony w Ekspertyzie wymaga obecności geodety.

Kierownik zeznał też, że pomiar radarowy pokrywał się ze wskazaniami na łacie wodowskazowej i był niższy niż poziom wody górnej wskazywany przez sondę hydrostatyczną, a przed powodzią występowały różnice do 3-4 cm, co przeważnie wiązało się ze zjawiskiem dużego falowania na zbiorniku, a także że niekiedy pomiar radarowy jest nieprawidłowy, np. gdy śmieci znajdują się pod radarem.

NIK wskazuje, że należy ustalić sposób ustawiania segmentów na określonej wysokości w przypadku niedziałania systemu sterowania. NIK wskazuje również, że w okresie powodzi odnotowywane różnice wskazań pomiędzy pomiarem sondy hydrostatycznej a sondy radarowej wynosiły do kilkunastu centymetrów.

(akta kontroli str. t. III, str. 30-37, 154-159, 205-218, 358-394)

13. Nie zapewniono skutecznej łączności na wypadek niedziałania łączności telefonicznej. Łączność radiowa została wykonana w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły współfinansowanego przez Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju, przez Bank Rozwoju Rady Europy i ze środków z Funduszu Spójności⁴¹. 13 września 2024 r. była Dyrektor poinformowała COOP, że na obiektach w obszarze właściwości ZZ w Nysie zainstalowane narzędzia do komunikacji w ramach DMR – dyspozytorska łączność radiowa zrealizowana w ramach kontraktu 4B.1/4 w projekcie OPDOW nie działają. Kierownik zbiornika Nysa wyjaśnił, że system DMR na zbiorniku Nysa od początku miał problemy z działaniem w pomieszczeniach, a w czasie powodzi w budynku obsługi zbiornika nie można było odbierać ani wysyłać komunikatów do COOP i na zbiornik Otmuchów. Kierownik zbiornika Otmuchów wyjaśniła, że w czasie powodzi we wrześniu 2024 r. system DMR był w fazie napraw w związku z awariami ujawnionymi podczas testów w maju 2024 r. Kierownik zbiorników Topola i Kozielno wyjaśnił, że od czasu wyposażenia i zainstalowania łączności radiowej DMR na zbiornikach, występowały problemy z jej funkcjonowaniem, a w czasie powodzi system nie był sprawny. Montaż systemu został ukończony w 2022 r. i miał zapewnić komunikację głosową w nadzwyczajnych sytuacjach takich właśnie jak powódź.

NIK wskazuje, że problemy z funkcjonowaniem łączności DMR występowały przed powodzią, ale nie podjęto skutecznych czynności w celu wyeliminowania usterek. Brak łączności radiowej z obsługą zbiornika Stronie Śląskie (wobec braku łączności telefonicznej) spowodował opóźnienie w przekazaniu informacji o zniszczeniu zapory (przy czym nie przekazano również informacji o rozpoczęciu procesu niszczenia zapory). Obaj operatorzy zbiornika w Stroniu Śląskim zeznali, że w czasie powodzi dysponowali jedynie swoimi prywatnymi telefonami komórkowymi. Operator pełniący dyżur od godziny 7:00 15 września

⁴¹ [Projekt Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu - Portal.Gov.pl](#). [dostęp 23.02.2026 r.].

2024 r. zeznał, że łączność radiowa nie działała, sprawdzał telefon stacjonarny około godziny 9:00 15 września 2024 r., który również nie działał. Ostatni raz z Kierownikiem zbiornika kontaktował się telefonicznie przed godziną 8. Drugi Operator zeznał, że przed powodzią były próby nawiązania łączności radiowej, ale nieskuteczne. W czasie swojego dyżuru nie sprawdzał telefonu stacjonarnego.

NIK wskazuje, że zapewnienie skutecznej łączności w sytuacjach kryzysowych jest niezbędnym warunkiem do efektywnego współuczestniczenia przez jednostki organizacyjne PGW WP w ochronie ludności przed powodzią.

(akta kontroli t. I, str. 117-143, 449-451, t. III, str. 38-59)

OCENA CZĄSTKOWA

Działania Zarządu Zlewni w Nysie w czasie zagrożenia powodziowego i powodzi w 2024 r. nie zawsze były skuteczne, przede wszystkim z uwagi na ocenione przez NIK jako nierzetelne zaniechania w przekazywaniu do odpowiednich podmiotów informacji istotnych z punktu widzenia decyzji podejmowanych w zaistniałej sytuacji kryzysowej.

W okresie od 15 do 16 września 2024 r. do właściwych podmiotów nie przekazywano związanych z sytuacją powodziową informacji: [1] o wylewaniu wody z Białej Głuchołaskiej, [2] o wyrażeniu zgody przez Kierownika zbiornika w Stroniu Śląskim na układaniu na koronie zapory worków z piaskiem, [3] o rozpoczęciu niszczenia czołowej zapory ziemnej zbiornika w Stroniu Śląskim, [4] o ewakuacji pracowników obsługi zbiorników Topola i Kozielno, [5] o tym, że zwiększenie zrzutu ze zbiornika Nysa z 800 do 1000 m³/s, może spowodować przelanie wody przez wały przeciwpowodziowe Nysy Kłodzkiej, [6] o tym, że dane z systemu sterowania wskazywały, że jedna z klap na jazie nr 1 i trzy kłapy na jazie nr 2 w Nysie nie znajdowały się w położeniu umożliwiającym swobodny przepływ wód powodziowych (dane z systemu sterowania wskazywały, że kłapy znajdowały się powyżej progów stałych jazów). Informacje wymienione w ppkt: [2], [3], [5] i [6] nie zostały przekazane również do COOP. Nie przekazano też do powiatowego i gminnego zespołu zarządzania kryzysowego w Nysie opracowania pn. „Strefy zagrożenia powodziowego dla rzeki Nysa Kłodzka poniżej zbiornika Nysa dla charakterystycznych zrzutów ze zbiornika”.

Ponadto, jako działanie nierzetelne NIK ocenia: [1] rozpoznanie skali uszkodzenia wałów przeciwpowodziowych na rzece Biała Głuchołaska i zagrożenia wynikającego z tego uszkodzenia wraz z określeniem możliwości działań związanych z zabezpieczeniem wyrwy, dopiero dwa dni po przerwaniu wałów, [2] niezapewnienie obsadzenia określonego w § 63 pkt 3 Regulaminu Organizacyjnego PGW WP Samodzielnego stanowiska pracy ds. Ochrony Przeciwpowodziowej, realizującego wybrane zadania Pionu Ochrony przed Powodzią i Suszą, [3] niezapewnienie przestrzegania obowiązków wynikających z wewnętrznych procedur powstałych na wypadek wystąpienia zagrożenia powodzią i powodzi, [4] niewykonanie zaleceń po kontroli okresowej rocznej⁴² wałów na Białej Głuchołaskiej.

Wbrew postanowieniom pkt 2.2.2. Instrukcji Eksploatacji dla suchego zbiornika w Stroniu Śląskim, nie zapewniono dwuosobowej obsługi tego zbiornika podczas akcji przeciwpowodziowej, a Instrukcja eksploatacji i Instrukcja Gospodarowania Wodą dla tego zbiornika były nieaktualne. Pomimo istniejącego monitoringu na

⁴² Kontrola okresowa roczna wykonana 10 października 2023 r.

zbiorniku w Stroniu Śląskim, nie zapewniono efektywnego monitorowania obiektu i skutecznego przekazywania informacji o zagrożeniu do organów zarządzania kryzysowego oraz wewnątrz struktury PGW WP. Ponadto, nie zapewniono skutecznej łączności z obsługą tego zbiornika i monitorowania stanu wody w piezometrach. Zdaniem NIK, brak zapewnienia dwuosobowej obsługi zbiornika w okresie powodzi, ograniczał efektywność monitorowania stanu obiektu, podejmowania ewentualnych prób przeciwdziałania zagrożeniu dla stabilności zapory oraz informowania o rozpoczęciu procesu niszczenia zapory ziemnej zbiornika, a następnie o jej zniszczeniu.

W okresie użytkowania zbiornika Nysa przed powodzią w 2024 r. nie wykryto rozbieżności pomiędzy danymi o wielkości odpływu z urządzeń zrzutowych (segmentów) na głównej budowli zrzutowej wprowadzonymi do systemu sterowania oraz prezentowanymi przez system, a danymi zawartymi w tabeli 18.14 pn. „Wydatek jednej sekcji przelewowej [m^3/s] w zależności od wysokości podniesienia segmentu” Instrukcji Gospodarowania Wodą na zbiornikach Otmuchów oraz Nysa zatwierdzonej pozwoleniem wodnoprawnym, a także nie weryfikowano faktycznej wielkości wysuwu tłoczysk i otwarcia segmentów w stosunku do danych prezentowanych przez system sterowania. Nie wykryto również, że faktyczne otwarcie segmentów było większe od prezentowanego w systemie sterowania (od otwarcia segmentów i poziomu wody górnej zależy wielkość odpływu ze zbiornika). Ponadto jedna z sond pomiarowych poziomu piętrzenia w zbiorniku Nysa była umieszczona w miejscu objętym zasięgiem obniżenia zwierciadła wody przy odpływie ze zbiornika przez segmenty. Powyższe okoliczności skutkowały podawaniem nierzetelnych danych do COOP o poziomie piętrzenia w zbiorniku, wielkości odpływów i dopływów do zbiornika, a także podawaniem nierzetelnych danych do organów zarządzania kryzysowego. Zdaniem NIK, nieprawidłowości te powinny być wykryte wcześniej i nie powinny występować w czasie powodzi w 2024 r. Nie ustalono również, na wypadek awarii elektronicznego systemu sterowania, wiarygodnego sposobu ustawiania segmentów na głównej budowli zrzutowej zbiornika Nysa na określoną wysokość, od której zależy wielkość odpływu.

Jako nierzetelne NIK ocenia również brak zapewnienia ciągłego dyżuru obsługi w czasie przepływów powodziowych na jazie nr 1 i nr 2 na rzece Nysa Kłodzka oraz nieprowadzenie dzienników jazów.

Nie zapewniono skutecznej łączności na wypadek niedziałania łączności telefonicznej.

W dniach 12-15 września 2024 r. nie dokonywano wpisów w dzienniku gospodarowania wodą zbiorników Topola, Kozielno, Otmuchów oraz Nysa danych dotyczących gospodarowania wodą (w tym odnośnie rzędnych wody górnej, wykorzystanej pojemności, dopływów oraz odpływów) z częstotliwością co najmniej co trzy godziny (w okresie powodzi) i przy każdej zmianie wielkości odpływu ze zbiorników Topola, Kozielno, Otmuchów i Nysa. Było to niezgodne z § 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglугi Śródlądowej z dnia 31 maja 2019 w sprawie sposobu prowadzenia, częstotliwości dokonywania wpisów oraz wzoru dziennika gospodarowania wodą.

OBSZAR 2. Działania związane z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią.

Opis stanu faktycznego Zarząd Zlewni w Nysie nie brał udziału w działaniach związanych z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią. Roszczenia zgłaszane przez osoby lub instytucje poszkodowane w wyniku powodzi z 2024 r. przekazywane były przez ZZ w Nysie do brokera ubezpieczeniowego. Dalszy proces likwidacji szkody, w tym bezpośredni kontakt z poszkodowanymi, realizowany był przez ubezpieczyciela. Ubezpieczyciel ustalał odpowiedzialność cywilną PGW WP. Złożono 2243 wnioski, które zostały rozpatrzone negatywnie.
(akta kontroli t. III, str. 250-253)

Stwierdzone nieprawidłowości W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA Działania związane z pomocą finansową i rzeczową dla poszkodowanych powodzią, nie mieściły się w kompetencjach ZZ w Nysie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

- Wnioski
1. Zapewnić skuteczny sposób przekazywania informacji o zagrożeniach do organów zarządzania kryzysowego oraz wewnątrz struktury PGW WP oraz sprawność łączności radiowej.
 2. Zapewnić obsadzenie Samodzielnego stanowiska pracy ds. Ochrony Przeciwpowodziowej.
 3. Zapewnić finansowanie i realizować zalecenia po okresowych kontrolach przewidzianych przepisami prawa budowlanego.
 4. Zapewnić pełną obsadę obsługi na obiektach hydrotechnicznych.
 5. Zapewnić aktualizację dokumentów dotyczących zasad gospodarowania wodą i eksploatacji zbiorników retencyjnych i suchych.
 6. Zapewnić sprawność wszystkich wodowskazów w obszarze właściwości ZZ.
 7. Dokonywać wpisów w dzienniku gospodarowania wodą z odpowiednią częstotliwością i przy występowaniu okoliczności wymagających dokonywania wpisu.
 8. Zapewnić zgodność faktycznej wielkości otwarcia segmentów na głównej budowli zrzutowej zbiornika Nysa z dyspozycjami operatora.
 9. Dokonywać okresowego sprawdzania zgodności faktycznej wielkości otwarcia segmentów z danymi prezentowanymi w systemie sterowania zbiornika Nysa.
 10. Zapewnić prezentowanie wiarygodnych danych w systemie sterowania zbiornika Nysa o wielkości odpływów ze zbiornika.
 11. Ustalić wiarygodny sposób ustawiania segmentów na głównej budowli zrzutowej na zbiornika Nysa na określonej wysokości w przypadku awarii elektronicznego systemu sterowania.
 12. Zapewnić możliwość dokonywania okresowego sprawdzania możliwości położenia klap na jazach nr 1 i nr 2 w Nysie poniżej progów stałych jazów.

13. Zapewnić możliwość dodatkowego, poza danymi z elektronicznego systemu sterowania, sprawdzania wielkości otwarcia segmentów na głównej budowli zrzutowej zbiornika Nysa oraz położenia klap na jazach nr 1 i nr 2 w Nysie.

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Dolnośląskiej Delegatury Najwyższej Izby Kontroli we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, 28 kwietnia 2026 r.

Kontrolerzy

Marta Okrasa

Starszy inspektor kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

Edward Klatka

Doradca prawny

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Dolnośląska Delegatura we
Wrocławiu

p.o. Dyrektor

Radosław Kujawiński

/podpisano elektronicznie/

[...]* - dane osobowe wyłączone przez NIK z podania do publicznej wiadomości z uwagi na art. 10 ustawy o NIK w związku z art. 5 ust. 1 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, ze zm.).